

BOLU HALKEVİ VE FAALİYETLERİ*

Fatih ÖZÇELİK**

Sabit DOKUYAN***

ÖZET

Halkevleri, faaliyet gösterdiği 1932-1951 yılları arasında Cumhuriyetin ideallerini gerçekleştirmeye çalıştı ve Tek Parti döneminin en önemli kuruluşlarından biri oldu. Çalışmamızın konusunu Bolu Halkevi oluşturmaktadır. Bolu Halkevi diğer halkevleri gibi açtığı şubeler ile bir kültür merkezi olma özelliği kazandı. Gerçekleştirdiği faaliyetler ile Bolu'nun sosyal, kültürel ve ekonomik kimliğinin oluşmasında önemli bir yere sahip oldu. Daha önce Bolu Halkevine dair yapılan çalışmalarda arşiv belgeleri ya hiç kullanılmamış ya da çok kısıtlı kullanılmıştır. Bu sebeple çalışmamız diğerlerine oranla kullandığı kaynaklar bakımından farklılık arz etmektedir. Bolu Halkevinin kuruluşu ve faaliyetleri hakkında arşiv kaynakları temel alınarak yapılan çalışmamızda söz konusu kuruluşun tarihi ve Bolu'nun gelişimine sağladığı katkı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmamız Bolu Halkevi faaliyetleri dışında, Bolu şehir tarihine de önemli katkılar sağlayacaktır.

Bolu Halkevi kuruluş amacı doğrultusunda Cumhuriyet ilkelerinin benimsenmesi ve yeni bir toplum inşa etme amacıyla çalıştı. Bu sürece ışık tutma amacını taşıyan çalışmamız üç bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde Bolu Halkevinin kuruluş süreci, başkanları, mali kaynakları ve işleyişi ele alınmıştır. İkinci bölümde ise Bolu Halkevinin ulusal bayramlarda, anma törenlerinde ve yöresel etkinliklerde üstlendiği rol incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise Bolu'da faaliyet gösteren Halkevi şubelerinin çalışmalarına değinilmiştir. Bolu Halkevinin şubeleri amaçları doğrultusunda yaptıkları çalışmalarla Bolu'nun kültürel, sosyal ve ekonomik açıdan gelişimine hizmet etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Bolu, Bolu Halkevi, Bolu Tarihi, Cumhuriyet

---

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Düzce Üniversitesi-Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, El-mek: fatihozcelik@duzce.edu.tr

*** Yrd. Doç. Dr. Düzce Üniversitesi-Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, El-mek: sabitdokuyan@gmail.com

BOLU PEOPLE HOUSE AND ITS ACTIVITIES

ABSTRACT

People Houses tried to realize the ideals of the republic between 1932-1951 and they were one of the most important institutes during the single-party regime. The main subject of our study is Bolu People House. It gained right to be a cultural center by opening branches like other people houses and had an significant place for Bolu because it helped Bolu to have a social, cultural and economical identity. Previously, many studies were done about Bolu People House, yet the archive was never used or was used restrictedly in those studies. For this reason, our study is different in terms of using the rate of archive comparing the other studies. This study which is based on archival resources about the establishment of Bolu People House and its functions includes the history of the institute and determines its contribution to the development of Bolu. Also it provides important contributions to the history of Bolu as well as Bolu People House activities.

Bolu People House has worked in order to make people adopt the principles of the republic and to build a new society in the light of its purpose of establishment. There are three parts in our study to crystallize this process. Bolu People House's purpose of establishment, its chairmen, financial resources and its functions are included in the first part. In the second part, Bolu People House's role in the national holidays and in the local events is examined and in the last part, the activities of the branches of People House are addressed. Bolu People House's branches and their activities have helped Bolu to develop culturally, socially and economically.

Key Words: Bolu, Bolu People House, the History of Bolu, the Republic.

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti'nin en önemli hedefi ve felsefesi çağdaş uygarlık seviyesini yakalamak oldu. Bu hedef beraberinde kurumsallaşmayı da zorunlu kıldı. Özellikle kuruluş döneminde Cumhuriyetin hedefleri doğrultusunda kurumsallaşmanın zorunluluğu yanında ivediliği de ön plana çıktı. Çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmanın yolu Cumhuriyetin ilkeleri ve bu ilkelerin halk tarafından benimsenmesiyle ilgili bir süreç olarak algılandı. Bu amaç doğrultusunda çeşitli kurumlar ortaya çıktı. Bu kapsamda ortaya çıkan cumhuriyet tarihine damga vuran ve bir kültür atağı olan Halkevleri, cumhuriyetin getirdiği değerlerin geniş halk kitlelerine ulaşmasını sağladı. Halkevleri tarih, edebiyat, güzel sanatlar ve folklor alanlarında yaptıkları çalışmaları yayınlanmalarıyla da milli değerlerin geleceğe aktarılmasına önemli bir katkı sağlamış oldular.¹

Sosyal, kültürel, eğitimsel, ekonomik ve siyasal alanlarda yaptıkları çalışmalarla toplumu çok yönlü etkilemeyi başaran² Halkevleri 1921'de kurulan Türk Ocakları'nın devamı

¹ Zeki Arıkan, "Halkevlerinin Kuruluşu ve Tarihsel İşlevi", *OTAM (Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi)*, cilt 6, sayı 23, s. 261.

² Şerafettin Zeyrek, *Türkiye'de Halkevleri ve Halk Odaları*, Ankara, Anı Yayıncılık, 2006, s. 85.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/4 Spring 2014

niteliğindeydi. Türk Ocakları'yla milliyetçilik akımının benimsenmesi ve milli bilinç oluşturulması açısından önemsendi fakat beklenen başarıya ulaşamadı. Harf İnkılabından sonra, 1929'da, açılan Millet Mekteplerinde binlerce kişi okuma-yazma eğitimi aldı. Sadece okuma-yazma öğretmek ilke ve inkılâpların benimsenmesi için yeterli değildi.³ Türk Ocakları'nın kapatılmasıyla Cumhuriyet tarafından benimsenen halkın ideolojik, sosyal ve kültürel açıdan yetiştirilmesi amacı yarıda kaldı. Bu da yeni bir kurumun ortaya çıkışını gerekli kıldı. Fakat sadece bu sebep halkevlerinin kuruluşunda etkili değildi, nitekim dönemin siyasi ve ekonomik gelişmeleri de halkevlerinin kurulmasına neden oldu. 1929 yılında dünyada yaşanan ekonomik bunalım şüphesiz uzun süren savaşlardan sonra barış ortamına kavuşmuş Türkiye'yi de olumsuz etkiledi. Ayrıca 1930'da yaşanan Menemen Olayı devletin daha müdahaleci olduğu bir yapıyı da beraberinde getirdi.⁴ Partinin üçüncü büyük kurultayında CHP'nin ana nitelikleri belirlendi. Partinin dayandığı bu altı temel ilke tüzüğe alındı. Bu süreç partinin kimlik arayışı ile de yakından ilgiliydi. Özellikle yaşanan olaylara binaen "halkçılık" üzerinde çokça duruldu. Halkevleri halkla bütünleşmenin de vazgeçilmez bir unsuru olarak vurgulandı.⁵ 10-18 Mayıs 1931'de gerçekleşen üçüncü büyük kurultayında Halkevlerinin kurulması kararı oy birliğiyle alındı.⁶ Halkevleri talimatnamesini hazırlayan komisyon bir çok ülkenin kültür ve gençlik kurumlarını inceledi. Ancak hiç birisi taklit edilmeyerek ortaya daha özgün bir yapı çıkarıldı.⁷ 1932 yılı başlarında hazırlıklar tamamlandı ve Atatürk İlke ve İnkılâplarını yaymak, benimsetmek, halkı sosyal, kültürel ve ekonomik bakımdan muasır medeniyetler seviyesine ulaştırmak hedefi ile Halkevleri açıldı. Böylece Cumhuriyet bir toplumu yeniden inşa etme sürecine girdi. Bu sebeple Halkevleri kuruldu. Halkevleri, halkın duygu ve düşüncelerini, bilgi ve kültürünü muasır medeniyetler seviyesine yükseltmeyi, bunu yaparken de "milli hedefler" etrafında toplanmış ve kenetlenmiş, özellikle gençleri memlekete faydalı yetiştirmek amacı ile Atatürk tarafından kuruldu.⁸

Halkevleri için hazırlanan talimatnamenin birinci maddesinde "*kalplerinde ve dimağlarında memleket sevgisini mukaddes kılan ve ileri yürüten yüksek bir heyecan halinde duyanlar için toplanma ve çalışma yeridir. Bu itibarla Halkevi'nin kapıları fırkaya kayıtlı olan ve olmayan bütün vatandaşlara açıktır*" ifadeleri yer almaktaydı.⁹ Halkevleri için öngörülen misyonun yerine getirilebilmesi ve her vatandaşın kendi arzusu ve yeteneğine göre bir faaliyet alanı bulabilmesi için Halkevleri 9 şube şeklinde teşkilatlandırılmıştır. Bunlar; *Dil, Tarih, Edebiyat, Ar, Temsil, Spor, Sosyal Yardım, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Kitapsaray (Kütüphane) ve Yayın, Köycülük, Müze ve Sergi* şubeleridir.¹⁰ Halkevi açılabilmesi için gerekli şartları sağlayamayan yerlerde, halkevlerinin küçük bir çekirdeği olan ve evlerle benzer çalışmalar yürüten halkodaları açılmasına karar verilmesi üzerine¹¹ 1939 yılında 20 maddeden meydana gelen halkodaları talimatnamesi hazırlandı.¹²

³ Ceyhan Polat, *Halkevlerinden Bir Kesit Bolu Halkevi (1932-1969)*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2010), s.73.

⁴ Günver Güneş, Müslime Güneş, *Cumhuriyet Döneminde Manisa'nın Sosyo-Kültürel Yaşamında Halkevi'nin Yeri ve Önemi*, ÇTTAD, VI/15, (2007/Güz), s.56.

⁵ Arıkan, a.g.m., 267.

⁶ Mustafa Özarsı, *Ege Bölgesi Halkevleri, Edebi ve Kültürel Çalışmalar*, İstanbul, Asi Kitap Yayınları, 2009, s. 15.

⁷ Nurcan Toksoy, "Türk İnkılabında Milli Kültürün Yeri ve Halkevi Çalışmaları/ The Place Of The National Culture In The Turkish Revolution and The Community Center" Works, *TURKISH STUDIES-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, Volume 2 Issue 1, 2007, www.turkishstudies.net, DOI Number : 10.7827/TurkishStudies.38, s. 147.

⁸ Adem Kara, *Cumhuriyet Döneminde Kalkınmanın Mihenk Taşı Halkevleri 1932-1951*, Ankara, 24 Saat Yayıncılık, 2006, s.21, 14.

⁹ *Cumhuriyet Halk Partisi Halkevleri Talimatnamesi*, Ankara, Hâkimiyet-i Milliye Matbaası, 1932, s. 5.

¹⁰ *Cumhuriyet Halk Partisi Halkevleri 1940*, Ankara, Ulusal Matbaa, 1940, s. 3.

¹¹ M. Özarsı, a.g.e., s. 16-17.

¹² *Cumhuriyet Halk Partisi Halkodaları Talimatnamesi*, Ankara, Ulus Basımevi, 1939.

1. BOLU HALKEVİNİN KURULUŞU VE İŞLEYİŞİ

Halkevlerinin kuruluş talimatnamesini 19 Şubat 1932’de duyurulmuş ve ilk olarak açılan 14 halkevinden biri de Bolu Halkevi olmuştur. 26 Şubat Cuma günü Bolu halkının katılımı ile açılışı gerçekleştirilen kuruluş bir yıl içerisinde Dil-Edebiyat ve Tarih, Güzel Sanatlar, Sosyal Yardım, Spor, Temsil, Halk Dershaneleri, Kütüphane ve Neşriyat, Köycülük Şubeleri şeklinde teşkilatlandı. İlk yılında daha çok teşkilatlanma ile meşgul olan halkevinin önemli bir faaliyeti olmadı.¹³ Elimizdeki mevcut kaynaklara göre Bolu Halkevi başkanlarının isimleri şöyledir;

- 1932’de ilk başkan Şevket Bey olup soy ismi belirlenememiştir.¹⁴
- 29.11.1934 tarihli CHP İl Kurultayında Halkevi başkanlığına Bolu CHP İdare Heyetinden Lütfi Gören, vekilliğine de yine İdare Heyetinden Avukat Raif Bey seçilmişti.¹⁵
- 15.1.1937’de Bolu Halkevi Başkanı Raif Ertem, başkan vekili de Emin Yerlikaya idi.¹⁶
- 2.1.1939 tarihinde Bolu Halkevi Başkanı Bolu daimi encümen üyesi olan Lütfi Gören’di.¹⁷
- Bolu Halkevi yönetim kurulu başkanlığının 272 sayılı yazısında 14 Ekim 1939’da Bolu Halkevi Başkanı Hilmi Türkmen’di. Bu yazıda Türkmen ile ilgili 1321 Bolu doğumlu olduğu, Eczacı Mektebinden mezun olup Halk Eczanesinin de sahibi olduğu bilgisi yer almakta idi.¹⁸
- 2.12.1941’de Genel Sekreterliğe gönderilen yazıdan Bolu Halkevi Başkanının Hilmi Türkmen olduğu anlaşılmaktadır.¹⁹
- 1944’te Ali Rıza Gökçesu,
- 1944-1945 yıllarında Bedri Uçar,
- 1946’da Ahmet Tevfik Tunçok,
- 1947’de Dr. Naci Süalp,
- 1947’de Yılmaz Dokuzoğuz,
- 1950’de Kemal Savaş.²⁰

Halkevleri amaçlarına ulaşmak ve faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için CHP Genel Sekreterliğinin ekonomik yardımlarına ihtiyaç duyuyordu. Bu yardımlar vilâyete gönderilen parti bütçesinden, belediye bütçesinden ya da direkt olarak Genel Merkezden yapılabilirdi. Bolu Halkevi ve merkez arasındaki yazışmalar Halkevleri ve merkez arasındaki ekonomik ilişkiyi göstermesi bakımından dikkate değerdir. Örneğin; 1934 yılında Bolu Belediyesi Halkevine bütçesinden “yardım ödeneği” adı ile 500 lira ayırdı.²¹ 1935’te CHP Vilâyet İdare Heyeti Başkanı Emin Yerlikaya Genel Sekreterliğe gönderdiği yazıda; toplam 23 bin liralık il payının 10 bin

¹³ Polat, a.g.t., s.73.

¹⁴ Polat, a.g.t., s.110

¹⁵ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 934 6301-143

¹⁶ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 934 630 1-118

¹⁷ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 934 630 1-110

¹⁸ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 934 630 1-100

¹⁹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1036 984 1-53

²⁰ Polat, a.g.t., s.110.

²¹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-46

lirasının Halkevlerine harcanmak istenmesinin eleştirilere neden olduğunu bildirmekte idi.²² Nihayetinde 14 Ekim 1935'te CHP Genel Başkanlığına gönderilen yazıda il özel yönetim kurulunun aldığı kararla, ayrılan 11.500 liralık yardımın bakanlıkça gönderildiği belirtilmekte, bu paranın 7500 lirasının Halkevlerine, 2500 lirasının partiye ve 1500 lirasının da spor ile ilgili kurumlara tahsis edildiği bildirilmekte idi.²³ Bu vilâyet geneli bütçeden Bolu Halkevine 1500 lira, Bolu Halkevi spor sahası için de 250 lira ayrılmıştı.²⁴ 1939 yılı Bolu Belediye bütçesinden Bolu halkevine 500 lira ödenek ayrıldı ve ödendi.²⁵ 1940 yılı belediye bütçesinden Bolu Halkevine 500 lira ödenek ayrıldı.²⁶ Yine 1940 yılı için Özel İdare bütçesinden partiye ayrılan tahsisattan Halkevine partinin tayin ettiği miktarda pay verileceği belirtilmekteydi.²⁷ Vilâyet dahilindeki parti ve halkevi teşkilatlarına ayrılan miktar 15 bin liraydı.²⁸ Fakat hem parti hem de Halkevi için ayrılan miktarın ihtiyacı karşılamadığı anlaşılmaktadır. 4 Nisan 1941'de Vilâyet İdare Heyeti Başkanı Şeref Sarier Genel Sekreterliğe 15 bin liralık tahsisatın kesintiye uğramaması için yazı yazdı.²⁹ Bu paranın ancak parti ve halkevinin zaruri ihtiyaçlarını karşılayacak bir miktar olduğunu belirten Sarier inşaat için paranın yetmediğini 5 yıllık uğraşa rağmen, 1940 yılında halkevlerinin bina ve salonlarının inşaatı için gereken 5 bin liranın bütçeye eklenemediğini belirtmekteydi.³⁰ Bu sebeple 15 bin liranın tevziatında 5 bin liranın Vilâyet İdare Heyeti ve Bolu Halkevi için olduğunu vurgulamakta idi.³¹ 1942 yılında da bütçe konusunda sıkıntılar olduğu anlaşılmaktadır. Vilâyet İdare Heyeti Başkanı İzzet Kahtaroglu 11 Mart 1942'de Genel Sekreterliğine yazdığı yazıda; 20 bin liralık tahsisatın tasdiki sırasında kesinti yapılmamasını arz ediyordu.³² Buna rağmen bütçede kesintiye gidildiği anlaşılıyor. Bu sebeple Kahtaroglu Genel Sekreterliğe durumu açıklayan ve durumun ehemmiyetini vurgulayan bir yazı daha gönderdi. Kahtaroglu yazıda; Vilâyet Genel Meclisi toplantısında, Vilâyet İdare Heyeti başkanının teşvikleri ve parti müfettişi tarafından da teyit olunan ve vilâyet hususi bütçesine koydurulan 20 bin liralık yardım ödeneğinde bütçenin tasdiki sırasında %20 oranında bir indirimle gidildiğini, kesinti yapılmamasına dair ricalarda bulunulmasına rağmen 4 bin liralık bir kesinti yapıldığını ifade edilmekteydi. Bu miktarın mevcut dönem şartları içinde teşkilatın görevlerini yerine getirmesinde zorluk ortaya çıkaracağını vurgulayan Kahtaroglu, kazalara gönderilecek paraların havalesi sırasında, üyelerin aidatlarının tahsiline önem verilirse para darlığının önüne geçilebileceğine dikkat çekiyordu.³³ Ayrıca 1942 yılında Özel İdare bütçesinden Bolu Halkevi'ne yardım için ödenek ayrılmazken Belediye bütçesinden ayrılan miktar 100 lira idi ve bu miktarın ödemesi de Halkevine yapılmıştı.³⁴ Halkevi ile merkez arasındaki ekonomik ilişkide dikkat çeken bir diğer nokta da belirlenen bütçe dışında ihtiyaca göre ek ödenek ayrılabilmesi idi. 2 Nisan 1942'de Bolu Halkevine Genel Sekreterlik tarafından gönderilen yazıda; sanat ve folklor gecesi için Bolu Halkevi tarafından gönderilecek heyetin masrafları için 250 lira CHP Vilâyet İdare Heyeti aracılığı ile Bolu Halkevine gönderildiği belirtilmekte idi.³⁵ Yukarıdaki bilgilerden de anlaşılacağı üzere aynı yıl için Halkevlerine hem partiye ayrılan ödenekten hem de belediye bütçesinden para ayrılabilirdi. Örneğin; 1943 yılı Özel İdare bütçesine ait cetvelde Halkevine ayrı bir yapılmadığı görülmektedir. Fakat cetvele ait notta

²² Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-37

²³ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-38

²⁴ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-42

²⁵ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-16

²⁶ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-19

²⁷ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-12

²⁸ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-13

²⁹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-21

³⁰ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-22

³¹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-25

³² Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-9

³³ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-7

³⁴ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-3

³⁵ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1036 984 1-49

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/4 Spring 2014

Halkevlerine yapılacak yardımın partiye ayrılan miktardan karşılanacağı ifade edilmektedir. Ayrıca miktar da parti tarafından tayin olunacaktır.³⁶ Aynı yıl söz konusu olarak belediye bütçesinden de Bolu Halkevine 100 lira ayrılmıştır.³⁷

Bolu 1944 yılının Şubat ayında önemli kayıplara neden olan bir deprem felaketi yaşadı. Bu deprem Halkevi'nin faaliyetleri üzerinde olumsuz etkiler meydana getirdi. Özellikle çalışma imkanlarını engelleyici bir etki yaptı. Halkevi'nin Bolu merkezde inşa edilmiş olan binası depremden sonra kullanılamaz hale geldi. Büyük konferans salonu, bu salon üzerinde yer alan kütüphane, idare kurulu ve çeşitli şubelere tahsis edilmiş odalar büyük hasar gördü. Bu durum Halkevi'ni kendilerine ev edinmişler için manevi bir huzursuzluk ortaya çıkardığı gibi belirlenmiş çalışma programlarının yürütülmesinde de önemli aksaklıklara neden oldu. 1944 yılı başında toplantı salonunun ahşap direklerle güçlendirilmesinden sonra, çalışma odaları başka yerlere nakledildi böylece haftalık aile toplantıları, belirlenen zamanlarda ilmi ve edebi konferanslar hazırlanması gibi konularda halkevi şubeleri deprem sonrasına oranla daha derli toplu çalışmaya başladı. Halkevinin hasarlı binası Haziran-Temmuz aylarında yıktırılarak Bolu kültür tarihinin önemli parçalarından biri olarak tarihte yerini aldı. Yeni Halkevi binasının eskisinin yerine yapılması heyecanla beklenirken bunun için Cumhuriyet hükümetinin üstleneceği rol şüphesiz önemli idi. Yeni bina yapılanaya kadar Halkevi daha önce askeri gazino olarak inşa edilen ve Orman Koruma Teşkilatına ve onun da lağv edilmesinden sonra Tarım Bakanlığına intikal eden binada çalışmalarını yürüttü.³⁸

2. BOLU HALKEVİNİN ULUSAL BAYRAMLARDA, ANMA TÖRENLERİNDE VE YÖRESEL ETKİNLİKLERDE ÜSTLENDİĞİ ROL

Halkevleri ulusal bayramlarda, anma törenlerinde ve yöresel etkinliklerde kutlama ve anma programları düzenlerdi. Bu programların hazırlanmasında Halkevlerinin tüm şubeleri kendilerine düşen görevi yerine getirirdi. Bu türden kutlama ve anma programlarına halkın katılımı yüksek olurdu. Bu sebeple Halkevlerinin kuruluş amaçlarından biri olan milli duygular ile halkın birbirine kenetlenmesi ve Cumhuriyet ilkelerinin benimsenmesi amacını gerçekleştirmede bu programlar önemli bir araç olurdu. 20 Temmuz 1935'te Bolu milletvekilleri şerefine, 13 Eylül 1935'te parti ve Halkevi ispektörü şerefine Esentepe'de şölen verildi. 17 Temmuz 1935'te Atatürk Günü, 30 Ağustos Zafer Bayramı, Dil Bayramı, Cumhuriyet Bayramı, Ulusal Artırma Bayramı kutlama programı Halkevi tarafından tertip edildi ve yönetildi.³⁹ Atatürk'ü anma törenleri de Halkevinde yapılırdı. 10 Kasım 1946'da Atatürk'ün ölümü münasebetiyle Halkevinde merasim yapıldı ve gece de edebiyat şubesi tarafından Atatürk Gecesi düzenlendi.⁴⁰

Yöresel bir etkinlik olan Abant Günü/Bayramı her yıl 17 Temmuz'u takip eden pazar günü kutlanırdı. Bolu Halkevi bu kutlamada aktif rol üstlenirdi. Bu programın düzenlenmesine ilişkin tespit ettiğimiz bilgiler Bolu Halkevinin bu tür düzenlemelerde nasıl bir işleyiş takip ettiği konusunda fikir vermektedir. 1946 yılında 17 Temmuz'u takip eden Pazar seçim gününe denk geldiği için Abant Günü/Bayramı 28 Temmuz Pazar günü kutlandı. Halkevi bu kutlamada aktif olarak yer aldı. Abant Günü/Bayramına bütün ilçelerden katılım oldu ve Abant'a gelenlerin himayesinde Mudurnulular tarafından misafir edildiler. Kendilerine davetiye gönderilenler Halkevinin hazırladığı araçlar ile Abant'a ulaştırıldı. Diğer kazalardan gelenler kendi araçları ile, halk da belediyenin vereceği araçlar ile Abant'a ulaştı. Bir gün önceden gitmek isteyenler kendi yatak ve yorganları olmak şartı ile dağ evinin alt katını kullandılar. Abant'ta yiyecek satan

³⁶ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-5

³⁷ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-6

³⁸ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 6, cilt: 1, Kasım-Aralık, 1945, s.30.

³⁹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 982 808 1-162

⁴⁰ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 12, cilt: 2, Kasım-Aralık, 1946, s.51.

müesseseler olmadığı için her giden kendi yiyeceğini getirdi. Kutlamalar esnasında orman ve civarında ateş yakmak yasaklandı. İl dışından gelen halkevleri temsilcileri adet gereği yöresel kıyafetleri ile geldi ve kendi mahalli çalgılarını beraberlerinde getirdi. Bayram merasimine 13.30'da başlandı. Direğe bayrağın çekilmesinin ardından İstiklal Marşı söylendi. Bunun ardından Halkevi adına Halkevi başkanı açılış konuşmasını yaptı. Alfabe sırası esas alınarak Bolu Vilâyetindeki Halkevleri gösterilerini yaptı. Her ekibin gösteri süresi yarım saati aşmadı. Saat 17'de bütün Halkevlerinin ve isteyenlerin katılacağı yüzme karşılaşmaları yapıldı. 6 bin metrelik bir mesafe olan ve isteyen atletlerin katıldığı Abant turu yapıldı. Müsabakada kazananların hediyeleri vali ve Halkevi Başkanı tarafından verildi. Merasimin sona ermesinden sonra misafirler otobüslerle geliş sıra numarası ile geri döndü.⁴¹

Halkevlerinin kuruluş yıl dönümü kutlamaları her yıl 24 Şubat tarihinde yapılırdı. Bu kutlama programını düzenlemek Halkevlerinin faaliyetleri arasında idi. 24 Şubat 1947 tarihinde Pazar günü Bolu Halkevinde ve diğer ilçe Halkevlerinde geniş kutlama programları düzenlendi. Halkevlerinin bütün kültür kolları çalışma talimatnamesinin çizdiği program gereğince ilgili konularda toplantılar ve çalışmalar yaptı.⁴²

Bolu'nun kültürünün tanıtılmasında da Halkevinin önem bir rol üstlendiğini söylemek mümkündür. Dil ve Edebiyat Şubesinin kültürel yayınları dışında ulusal radyolarda yapılan programlarda da Bolu'nun tanıtımı imkanlar dahilinde yapıldı. Bolu Halkevi Başkanı Hilmi Türkmen tarafından 2 Aralık 1941'de gönderilen yazı 9 Nisan 1942'de Ankara Radyosu'nda yapılacak olan sanat ve folklor saatinde Bolu Halkevine ayrılan yarım saatte yapılması planlanan programla ilgili olarak CHP Genel Sekreterliğine bilgi verilmekteydi. Yazıda sürenin kısıtlı oluşuna dikkat çekilerek ancak Aşık Dertli'den iki koşma, iyi saz çalan birine ve de iyi sesi olan bir başkasına, icra ettirilecek bir Köroğlu Türküsü söyletmenin mümkün olabileceği belirtiliyordu. Halkevinin merkezden isteği kendileri için ayrılan bu günün 23 Nisan tarihinde Sivas'a ayrılmış olan tarih ile değiştirilmesi ve bugünün milli bir bayram olması dolayısıyla Ankara'da bir Bolu gününü yaşatma isteklerinin dikkate alınması idi. Bu günün çocuklar için de hiç görmedikleri milli davul ve zurnayı görme imkanı bulacakları her iki taraf için de memleketin adet, sanat ve folklorundan geniş ölçüde istifade edeceği idi. Heyecanla hazırlanan program da yazıya ek olarak gönderilmişti. Bahsi geçen program şöyle idi;⁴³

- Sahne çam ve göknar dalları ile düzenlenecek ve oyunlara göre de dekorlar hazırlanacaktır.
- Bolu Halkevi takdim edilecek.
- Dertli'nin "Bahar seli gibi dağlar başında" ve "Girdabı mihnette kapandık kaldık sakıya meyinde nedir bu esrar" koşmaları sazla söylenecek, Şinasi'nin, Dertli'nin ve Figani'nin birer şiiri okunacak.
- Köroğlu piyesi oynanacak.
- Milli Türküler, saz takımı ile Efeleri Akkaya'da Bastılar, Üst Yakadan Çıktım Başım Selamet, Çatal Çam'a Kurşun Attım Geçmedi
- Meşeli oyunu
- Projeksiyonla Bolu'nun muhtelif manzaraları ve kıyafetleri gösterilecektir.

⁴¹ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 10, cilt: 2, Temmuz-Ağustos, 1946, s.35.

⁴² *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 13, cilt: 2, Ocak-Şubat, 1947, s.67.

⁴³ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1036 984 1-53, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1036 984 1-54

- Gündüz davullar şehrin muhtelif yerlerinde Köroğlu, Karşılama, Gelin Alma gibi oyunları temsil edip oynayacaklardır.
- CHP Genel Merkezi Bolu Halkevine konu ile ilgili olarak gönderdiği cevapta sanat ve folklor saati için gönderilen programda yer alan cirit oyunu, şenlikler ve Köroğlu oyunlarının ancak bir sahnede tatbik olunabileceğine vurgu yapmakta sonra programın bir radyo programı olduğu görüntünün değil seslerin mühim olduğu hatırlatılarak programın buna göre tekrar hazırlanmasının gerekliliği belirtilmekte idi.⁴⁴ Buna göre Halkevi programı bir radyo yayınına uygun hale getirmenin çabası içerisine girmiş ve Genel Sekreterliğe gönderdiği programı şöyle düzenlemişti;
- Bolu folkloru ve adetleri ile ilgili Şadi Varlık tarafından 8 dakikalık bir sunum yapılacaktır.
- cirit oyunu ve şenlikler 8 kişi tarafından 10 dakikalık bir sürede sunulacaktır.
- Köroğlu Türküsü ve oyun havaları ve Bolu Türküleri 3 kişi tarafından 12 dakikalık bir sürede irca edilecekti.⁴⁵

3. BOLU HALKEVİ'NİN ŞUBELERİ VE FAALİYETLERİ

3.1. Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi

Mustafa Kemal Atatürk Cumhuriyet toplumunun inşasında dil ve tarihin öneminin bilincinde idi. Ortak bir geçmiş ve onu ifade eden milli bir dil, hayal edilen toplumun tasarlanmasında en önemli araçlardandı. Bu sebeple Türk Dili Tektik Cemiyeti ve Türk Tarihi Tektik Cemiyeti kuruldu. Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi de bu kurumların taşradaki temsilcisi oldu ve bu cemiyetler ile paralel çalıştı. Bu kurumlarla olan paralel yapısı şubeye arı Türkçenin yaygınlaştırılması, öz Türkçe kelimelerin özellikle yerel ağızda yer alanların tespiti, yerel edebiyatın kaynaklarını incelemek ve milli edebiyata yeni yayınlar kazandırmak, dil ve kültürün anlaşılması için araştırma ve derlemeler yapmak, milli tarih ve edebiyatın ileri gelenleri için anma geceleri düzenlemek ve halkın milli tarih ve edebiyata olan ilgi ve sevgisini arttırmak gibi görevleri de yükledi.⁴⁶ Şubenin amacı Halkevleri çalışma talimatnamesinde şu şekilde ifade edilmekteydi; *Muhitin umumi bilgisinin artmasına, parti prensiplerinin kökleşmesine, yurt sevgisinin, yurttaşlık vazifeleri duygusunun yükselmesine yarayacak mevzularda konuşmalar ve konferanslar tertiplemeyle beraber dil edebiyat mevzularıyla da bilhassa meşgul olmaktadır.*⁴⁷

Dil- Edebiyat ve Tarih Şubesi, Halkevlerinin kuruluş felsefesine uygun olarak halkın özellikle yeni devletin ilkeleri hakkında bilgisini arttırmak ve CHP ilkelerini benimsemesini sağlamak, vatani sevdirmek ve belirlenen ilkeler çerçevesinde halkın sorumluluk duygusunu arttırabilmek için konferanslar düzenler, konuşmalar ve törenler tertiplerdi. Dil ve edebiyat alanında çalışmalar yapan şubenin başlıca amaçları arasında Türk dilini geliştirmek ve yeni kurulan devlette aynı dili kullanarak anlaşılan ve kendini ifade edebilen bir toplumun inşasını gerçekleştirmekti. Bu sebeple öz türkçe olan kelimeleri derleme çalışmaları bu şubenin başlıca faaliyetleri arasında idi. Kuruldukları yörenin yerel edebiyatı ile yakından ilgilendiler. Dil ve Edebiyat Şubesi'nin en önemli faaliyetlerinden biri Halkevi Degisi'nin çıkarılması idi. Halkın genel olarak kültürel bilgisini yükseltme amacı ile konuşmalar ve konfearnslar düzenlediler. Halkın

⁴⁴ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1036 984 1-57

⁴⁵ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1036 984 1-56

⁴⁶ Başak Tekdurmaz, *Balıkesir Halkevi ve Kaynak Dergisi'nin Sistematik İndeksi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2004), s.8.

⁴⁷ *Halkevleri Çalışma Talimatnamesi*, Ankara, Zerbamat Matbaası, 1940, s. 5.

bir çok konudaki eğitimini de bu şube üstlenmişti. Bunların dışında dil ve edebiyat konularında kitaplar ya da kitapçıklar yayınlamışlar, ulusal bayram ve kutlama/anma törenleri düzenleme görevini de üstlenmişlerdi. Halkevinin en önemli iletişim ve bilgilendirme yöntemlerinden biri olan konferanslar; öğretim üyeleri, yazarlar, dönemin aydın kesimi ya da yöneticileri tarafından halkevinin talebi ya da CHP Genel Sekreterliği'nin yönlendirmesi/programlaması sonucunda verilirdi.⁴⁸ Türk inkılabına ve edebiyatına hizmet etmiş büyükler için geceler tertip etti. Dil Bayramı, Yerli Malı Haftası gibi günlerle ilgili olarak toplantılar yaptı ve çeşitli konularda konferanslar verilmesini sağladı.⁴⁹

Bolu Halkevi'nin Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi de bahsi geçen amaçlar doğrultusunda faaliyet göstermiştir. Bu şube faaliyetlerini dil, edebiyat ve tarih konularında çalışan gruplar aracılığı ile yürütüyordu. Tarih konusunda çalışanlar Bolu Tarihi ile ilgili eserlerden toplayarak ve de bu konu ile ilgilenenlerle temasa geçerek Bolu tarihi ile ilgili inceleme çalışmaları yaptı. Edebiyat grubu Bolu yöresine ait sözlü edebi malzemeyi derleyerek yazılı hale getirme amacının dışında, yazılı halde olanların da bibliyografyasını hazırlamaya çalıştı. Her cumartesi toplantı yapan çalışma grubu milli eserler dışında yabancı eserleri de okumaktaydı.⁵⁰

10 Kasım 1933 Cuma günü, Bolu Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi, Bolu Erkek Orta mektebi Muallimi Ahmet Zuhuri Danışman önderliğinde 8 öğretmen ve 14 orta mektep öğrencisinin katılımıyla Düzce'ye bir gezi düzenledi. Gezinin amacı Düzce'nin eski eserleriyle ünlü Bitinya bölgesinin en önemli şehirlerinden Üskübü (Prusias Ad Hypium) kasabasında incelemelerde bulunmaktı. Sabah 8'de bir kamyonetle Bolu'dan yola çıkan heyet saat 12.30'da Düzce'ye ulaştı ve öğle yemeği burada yenildi. Yemekten sonra Ahmet Zuhuri Danışman o esnada Düzce'de bulunan İstanbul Arkeoloji Müzesi taharri memuru Necdet Bey'le Düzce'nin tarihi eserleri ve tarihteki önemi üzerine konuştu. Sonra hep beraber Düzce şehir merkezine 12 kilometre uzaklıkta bulunan Üskübü'ye gidildi. Ahmet Zuhuri Danışman bu gezi esnasında su kemerlerinin, antik tiyatronun, Roma köprüsünün, kale kapısının ve surların fotoğraflarını çekti. Kendisinin kaleme aldığı gezi notları Bolu Halkevi'nin 2 no'lu neşriyatı olarak "*Üskübü Harabeleri (Prusias Ad Hypium)*" adıyla kitap olarak bastırıldı.⁵¹

Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi çalışma grubu 1944 yılının Temmuz ayında Abdülhak Hamid'in "Makber" adlı eserini halkevinde okuyarak üzerine konuştu. Ahmet Haşim'in ve Yahya Kemal Beyatlı'nın hayatı, şiirleri okundu ve edebi şahsiyetleri hakkında bilgilendirici bir çalışma yapıldı. Aynı yılın Ağustos ayında Mehmet Akif'i konu alan benzer bir çalışma gerçekleştirildi.⁵² Bu türden çalışmalarının Eylül ve Ekim aylarında devam ettiği bu çerçevede altı toplantının daha yapıldığı tespit edilebilmektedir.⁵³ Haftalık toplantılara Kasım ve Aralık aylarında da devam edilmiş, Nedim ve Namık Kemal için birer gece tertip edilmişti.⁵⁴ 1945 yılı faaliyetlerine bakıldığında her Cumartesi düzenlenen aile toplantılarında Tevfik Fikret, Mithat Paşa ve İtri'den söz edilerek eserlerinin okunduğu görülmektedir. Ayrıca Namık Kemal, Nedim ve Haşim için de geceler düzenlendi.⁵⁵ Mart ve Nisan aylarında Halkevinde Bakî ve Nefî için birer gece düzenlendi. Haftalık olağan toplantılara devam edildi ayrıca Yunus Emre ile ilgili araştırmalar yapıldı.⁵⁶ Bu şubenin diğer çalışma grubu olan Tarih ve Müze Kolu; 1945'in Şubat ayına gelindiğinde Bolu

⁴⁸ Polat, a.g.t., s.30-31.

⁴⁹ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 6, cilt: 1, Kasım-Aralık, 1945, s.31.

⁵⁰ Polat, a.g.t., s.79.

⁵¹ Ahmet Zuhuri Danışman, *Üskübü Harabeleri (Prusias Ad Hypium)*, Bolu, Bolu Vilâyet Matbaası, 1934, s. 3-22.

⁵² *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 1, cilt: 1, Temmuz-Ağustos 1944, s.51

⁵³ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 2, cilt: 1, Eylül-Ekim, 29 Ekim 1944, s.67.

⁵⁴ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 3, cilt: 1, Kasım-Aralık, 1944, s.35.

⁵⁵ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 4, cilt: 1, Ocak-Şubat, 1945, s.35.

⁵⁶ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 5, cilt: 1, Mart-Nisan, 1945, s.35.

Tarihi'nin geniş ölçüde yazılmasını sağladı. Haftalık aile toplantıları değerlendirilerek Türkler ve menşei hakkında konuşmalar yapıldı.⁵⁷ Yine Temmuz ayında bir şiir kitabı neşredildi ve Abant Dergisi yayınlanmaya başlandı. Halkevi kütüphanesinde tasnif çalışmalarına başlandı.⁵⁸

Şubenin faaliyet alanları arasında halkın eğitimi de vardı. Nitekim 3 Şubat 1950 tarihinde CHP Genel Sekreterliğinden gönderilen yazıda, Bolu Halkevi'nde açılacak Türkçe okuma ve yazma kursunun masrafı ve öğretmen ücreti için gerekli olan 200 liranın gönderildiği bildirilmekteydi. Ayrıca düşünülen notta yalnızca Türkçe okuma yazma kursları için merkezden ödenek gönderildiğine vurgu yapılmaktadır.⁵⁹ Bu şubenin diğer faaliyetlerinden biri ulusal bayram ve kutlama/anma törenleri düzenlemektir. Daha kurulduğu ilk yıllardan itibaren Bolu Halkevi'nin Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi Cumhuriyet Bayramı ile ilgili kutlama törenlerini diğer şubelerle işbirliği yaparak düzenlemiştir. Cumhuriyetin 11. yılında günün anlama ve önemine binaen kürsülerden konuşma yapanlar Bolu Halkevi'nin üyeleri olan öğretmenler Kamil Bey, Hamiyet Hanım, Saadet Hanım ve Münevver Hanım idi.⁶⁰ Cumhuriyet Bayramı'nın 12. yılı kutlamalarında Bolu Halkevi kutlama törenlerine katılmış ve bayrak asmıştır. And içme töreninden sonra Halkevi bandosunun önde olduğu bir geçiş şehrin caddelerinde gösterilmiştir. Halkevi gece renkli ampuller ile süslenen yerlerden biri olmuştur.⁶¹ Gece halkevinin tertip ettiği fener alayına ve bandoya halk ellerinde bayraklar, parti bayrakları ve meşaleler ile iştirak etmiştir. Şehrin çeşitli sokak ve caddeleri dolaşarak fener alayı ile kutlama yapılmıştır.⁶² 20.yıl kutlamalarına gelindiğinde yine Bolu Halkevi kutlamaları düzenlemede yine etkin bir rol üstlenmiştir. Bolu Halkevi gece resmi bir balo düzenledi ve bu balo halkevi salonunda sabaha kadar süren bir kutlama gerçekleştirildi. Bayramın devam ettiği günlerde halkevi radyo hoparlöründen konferanslar verildi.⁶³ Konferanslar bu şubenin bir diğer faaliyeti idi. 19 Ağustos 1944'te aynı yıl öğrenim gören gençler için gece düzenlendi ve gençlere yönelik olarak memleketeye nasıl faydalı olunabileceği hakkında konuşmalar yapıldı. Bu toplantıya Ar Şubesi'nin caz ve saz heyetleri de katıldı. Bu toplantılar İstanbul, Ankara ve Bolu'da ki öğrenim gören gençliği de birbirine bağlama ve memleket için faydalı çalışmalar yapmalarına yardımcı olma amacı gütmekte idi.⁶⁴ Bu gençlik toplantılarına halkevi salonunda devam edildi. 7 Ekim 1944 tarihinde bu öğrenci gençler için bir balo düzenledi.⁶⁵ Söz konusu aylarda her Cumartesi aile toplantıları da yapıldı.⁶⁶ Şubenin verdiği konferansların konusu dünyadaki gelişmelere paralel olarak da belirlenebiliyordu. Örneğin; 3 Mart 1945 günü halkevi salonunda Dünya Barışı konulu bir konferans verildi. Avrupa savaşının bitmesi üzerine halkevi salonunda yapılan toplantıda söz alan konuşmacılar dinlendi.⁶⁷

1946 yılı başında Namık Kemal'in 37. ölüm yıl dönümünde bir Namık Kemal Gecesi düzenlendi. Hayatı ve eserleri ile ilgili konuşmalar yapıldı. Bundan başka ölümünün 390. yılında Fuzuli'yi anma gecesi düzenlendi. Bu gecede yapılan iki konuşma özet olarak Abant Dergisinde yayınlandı.⁶⁸

⁵⁷ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 4, cilt: 1, Ocak-Şubat, 1945, s.35.

⁵⁸ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 1, cilt: 1, Temmuz-Ağustos 1944, s.51.

⁵⁹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1053 1042 1-15

⁶⁰ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1142 7 28

⁶¹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1142 7 17

⁶² Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1142 7 17

⁶³ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1142 7 5

⁶⁴ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 1, cilt: 1, Temmuz-Ağustos 1944, s.51-52.

⁶⁵ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 2, cilt: 1, Eylül-Ekim, 29 Ekim 1944, s.67.

⁶⁶ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 3, cilt: 1, Kasım-Aralık, 1944, s.35.

⁶⁷ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 5, cilt: 1, Mart-Nisan, 1945, s.35.

⁶⁸ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 7, cilt: 2, Ocak-Şubat, 1946, s.67.

3.2. Temsil Şubesi

Halkevlerinin Temsil Şubesi adından anlaşılacağı üzere tiyatro ve temsil alanlarında faaliyet gösterdi. Bu şubenin en önemli amaçlarından biri buldukları bölgenin özellikle genç halkını alaka gösterecekleri, toplanacakları ve birlikte zaman geçirebilecekleri sosyal bir alan olarak halkevi etrafında toplamaktı. Cumhuriyet'in en önemli kavramı olan "batılılaşma" algısına bağlı olarak Batı'nın sanatı ve sanat kollarından da en önemlisi olan tiyatroyu sevdirmek amacı vardır. Bu sebeple bir çok oyun sergilenmiş, bu işe yetenekli olanlar da halkevleri aracılığı ile bir çeşit eğitim olarak Türkiye'de tiyatronun bir sanat dalı olarak algılanmasında, sevilmesinde ve mesleki bir alan olarak da kabul görmesinde etkili oldular. Sadece Batı kültürünü temsil eden gösteriler değil Hacivat ve Karagöz gibi milli kültürü de temsil eden gösteriler de yapıldı. Halkevlerinin kuruluş amaçları doğrultusunda inkılapları içeren oyunlar sergilenerek bunların benimsetilmesine de çalışıldı. Sadece tiyatro ve temsiller değil sinema gösterimi de Temsil Şubesi'nin faaliyetleri arasında yer aldı.

Temsil Şubesi diğer şubelerde olduğu gibi CHP İl İdare Heyeti ya da CHP Genel Sekreterliği ile işbirliği içinde çalışıyordu ve faaliyetlerini gerçekleştirmek için bu kurumlara bağlı idi. 20 Kasım 1936'da CHP Genel Sekreterliği'ne bir liste gönderen Bolu Halkevi Başkanlığı Sekreterlikten bazı piyesleri istemiştir. CHP Sekreterliği'nden gelen yazıda bu piyeslerin tedarikinin imkansız olduğu belirtilirken İstanbul'daki bazı kitapevlerine sipariş verilirse çoğunun elde edilebileceği şeklinde yol gösterilmekte idi.⁶⁹ Fakat anlaşıldığı üzere kitaplar İstanbul'dan da elde edilemedi. Bunun üzerine Halkevi İstanbul Eminönü Halkevi'nden parası ödenmesi şartı ile bu konuda yardım istedi.⁷⁰ Bolu Halkevi'nin sergilemek istediği piyesler ile ilgili liste aşağıdaki tabloda gösterilmiştir;⁷¹

Tablo : Bolu Halkevi'nin Sergilemek İsteddiği Piyesler

Vergi Hırsızı	Reşat Nuri	1 perdelik piyes
Destan	Galip Neşet	1 perdelik piyes
Yaman	Vasfi Mahir	4 perdelik piyes
Gavur İmam	Burhan Macit	3 perdelik piyes
Kızılçağlayan	Nihat Sami	2 perdelik piyes
Bir Yuvanın Şarkısı	Nihat Sami	3 perdelik piyes
Tarih Utandı	Ali Zühtü, Mücteba Selahattin	1 perdelik tablo
Hanım Şiir Yazacak	Faruk Nafiz	1 perdelik piyes
Bir Sükutu Hayal	Mahmut Yesari	1 perdelik piyes
Hayrülhalef	Mahmut Yesari	1 perdelik piyes
Karga İle Tilki	Mahmut Yesari	1 perdelik piyes
Hasbahçe	Mahmut Yesari	1 perdelik piyes
Usulüaşarı Veya Metre sistemi	Dr. Refet	1 perdelik piyes
Anneler Arasında	Ragıp Nurettin	1 perdelik piyes
Tavsiye Mektupları	Mahmut Yesari	1 perdelik piyes
Bir Azizlik	Mahmut Yesari	1 perdelik piyes
Sancağın Şerefi	Mahmut Yesari	1 perdelik piyes
Bir Yalanın Sonunu	Nihat Adil	1 perdelik piyes
Canavar	Faruk Nafiz	3 perdelik piyes
Ayyar Hamza	Moliere'den adapte eden Ali	

⁶⁹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 919 580 2 41

⁷⁰ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 919 580 2-42

⁷¹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 919 580 2-44

Zor Nikah	Moliere'den Ahmet Vefik Paşa'nın adapte ettiği eser	Kanaat basımevi
Zoraki Tabip	Moliere'den Ahmet Vefik Paşa'nın adapte ettiği eser	Kanaat basımevi
Oğuzlar	Necmettin Halil	3 perdelik piyes
Nebatat Dersi	Dr. Refet	1 perdelik piyes (Kültür Bakanlığı tarafından bastırılmıştır.)

Önemli günlerde Temsil Şubesi temsil düzenliyordu. Bolu'nun Atatürk Günü'nde, 17 Temmuz 1944 tarihinde ve tekraren 19 Temmuz 1944'te, Ceza Kanunu piyesi sahnelendi.⁷² Diğer günlerde de çeşitli oyunlar sahneleniyordu. Andaval Palas ve Şikago Çiftçisi adlı iki piyes 29 Eylül 1944'te sergilendi.⁷³ 1944 depremi Temsil Şubesi'nin de faaliyetlerini etkiledi. Zarar gören Bolu Halkevi'nin salonu tahta kazıklarla desteklenerek bir süre daha kullanıldı. Fakat daha sonra mevcut binanın yerine yenisinin yapılması kararı alındı ve hasarlı bina yıkıldı. Bu süre zarfında sahnemizlik yüzünden temsil yapılmadı. Bu konudaki problem Bolu Belediyesi'nin kendi sinema salonunu belirli günlerde kullanması üzere halkevi Temsil Şubesi'ne tahsis etmesi ile çözülmüş oldu. 25 Şubat 1945'te iki gece peş peşe Karagöz Oyunları sunuldu. Belediye Sineması'nda halkevine tahsis edilen günlerde Orta Okul ve Orman Okulu tarafından müsamere yapıldı.⁷⁴ 14 ve 15 Aralık 1946 günlerinin akşamları Halkevi Temsil Şubesi tarafından Ayşe Pınar Piyesi ve Bir İlan Hatası Komedi'si temsil edildi.⁷⁵

Sinema gösterimi Temsil Şubesi'nin bir diğer önemli faaliyeti idi. Filmlerin elde edilmesinde CHP Genel Sekreterliği'nin önemli bir rol oynadığı tespit edildi. Genel Sekreterliğin gönderdiği filmler belli bir süre sonra iade edilmeliydi. 14 Mart 1940'ta Genel Sekreterliğe Hilmi Türkmen tarafından gönderilen yazıda iade edilen filmlerin isimleri şöyledir; Erzincan Zelzelesi, Erzincan Hattının açılışı, Adanın Kurtuluş Bayramları.⁷⁶ Yine Bolu Halkevi'nden Genel Sekreterliğe 4 Nisan 1940'da gönderilen yazıda teslim alınan filmlerin isimleri bildirilmektedir. Bu filmlerin isimleri şöyledir: Trakya Manevraları adlı 3 bölümlük film ile Reisi Cumhur İsmet İnönü'nün Güney Doğu Seyahati filmi.⁷⁷ CHP Genel Sekreterliği filmleri gönderdiği tarihte bunu Halkevi'ne mutlaka bildiriyordu. Halkevi de filmleri teslim aldığı bilgisini Genel Sekreterliğe mutlaka iletiyordu. 18 Nisan 1940'ta Genel Sekreterlikten gönderilen yazıda Bolu Halkevi'ne gönderilen filmlerin isimleri şöyledir; Sivas Atölyesinin Açılışı, Türk Kuşunun Faaliyeti, Ankara Kömür Sergisi.⁷⁸ 4 Haziran 1940'da Halkevine gönderilen filmler; Cumhuriyet Bayramı 1939 2 bölüm, Reisi Cumhur İsmet İnönü'nün Marmara Gezisi idi.⁷⁹ Halkevi başkanı Hilmi Türkmen 2 Eylül 1940'ta Genel sekreterliğe gönderilen yazıda Halkevine gönderilen filmlerin 9 Ağustos 1940 tarihinde teslim alındığı bildirilmektedir. Filmlerin isimleri şöyledir: iki bölümlük bir film olan Bursa Dağ Sporları, Filyos-Irmak Hattının Açılışı, Erzincan Hattının Açılışı.⁸⁰ Genel Sekreterlik ile Halkevi arasındaki bu bilgilendirmenin daha sonraki yıllarda da devam ettiği görülür. Nitekim 29

⁷² *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 1, cilt: 1, Temmuz-Ağustos 1944, s.51.

⁷³ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 2, cilt: 1, Eylül-Ekim, 29 Ekim 1944, s.67.

⁷⁴ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 4, cilt: 1, ocak-şubat, 1945, s.35.

⁷⁵ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 12, cilt: 2, Kasım-Aralık, 1946, s.51.

⁷⁶ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 982 808 1-66

⁷⁷ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1207 2 2-18

⁷⁸ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1207 2 2-16

⁷⁹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1207 2 2-13

⁸⁰ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1207 2 2 10

Ocak 1941’de Genel Sekreterlik filmlerin isimlerini de belirterek Halkevini film gönderdiği konusunda bilgilendirdi.⁸¹ Bu bilgilendirmeye cevap olarak 13 Şubat 1941’de CHP Genel Sekreterliği’ne Halkevi başkanı Hilmi Türkmen tarafından bir yazı gönderildi. Yazıda halkevine gönderilen filmlerin 8 Şubat 1941’de teslim alındığını ifade edilmekte idi. Gönderilen filmlerin isimleri de şöyleydi: üç bölümlük Atatürk’ün Doğu Seyahati ve yine üç bölümlük Halkevleri Revüsü.⁸² İki kurum arasındaki bu bağ 5 Kasım 1942’de CHP Genel Sekreterliği’nden gönderilen 5 Kasım 1942 tarihli belgede daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Belgede Bolu Halkevi sinemasında gösterilmek üzere gönderilen 5 filmde bahsedilmektedir. Belgede adı geçen filmler şöyledir: 29 Ekim 1941 Cumhuriyet Bayramı Birinci Gün ve Başvekilin Nutku, üç bölüm halinde 1941 Cumhuriyet Bayramı, Atatürk’ün Ölümünün Birinci Yıldönümü. Bu filmlerin halkevine ulaşım ulaşmadığının bildirilmesi ve üç haftalık gösterimden sonra Genel Sekreterliğe iade edilmesi belirtilmektedir.⁸³ İsmi zikredilen filmlerden de anlaşılacağı üzere Temsil Şubeleri’nin sinemaları yurttan meydana gelen önemli olayları duyurmada özellikle de CHP’nin icraatlarını anlatmada ve ilkelerini benimsetmekte bir araç olarak kullanıldı. Bolu Halkevi Temsil Şubesi elindeki imkanları diğer Halkevlerinin de yararına sunuyordu. Örneğin Bolu Halkevine ait sinema makinesi bir müddet Gerede Halkevine oradaki vatandaşların faydalanması için Gerede halkevinin salonuna kuruldu.⁸⁴

3.3. Spor Şubesi

Halkevlerinin kuruluşunda “milli kültür davasının” bir kolu olarak da “spor ve beden terbiyesi” önemsendi. Bu bilincin tüm yurttan yayılması için CHP Beden Terbiyesi Kanunu çıkardı. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü kurarak da bu işi devletleştirdi ve kurum Halkevleri Spor Şubeleri ile ortak hareket etti.⁸⁵ Bu sebeple Halkevlerinde faaliyet gösteren bir diğer önemli kol Spor Şubesi oldu. Spor Şubesi’nin en önemli amacı sporu Türkiye Cumhuriyeti’nin özellikle gençleri arasında sevdirmek, ulusal spor faaliyetleri gerçekleştirmek ve sporu günlük hayatının bir parçası olara gören bedenlen de sağlıklı bir toplum inşa etmektir.⁸⁶ Bolu Halkevi spor Şubesi’nin amacı da aynıydı. Bu sebeple bir çok faaliyet gerçekleştirildi. 1937’de Bolu Halkevinde Genel Sekreterliğe gönderilen rapor şöyledir;⁸⁷

- Spor egzersizlerini düzenli olarak spor sahasında yapmaktadır.
- Göynük ve Mudurnu Halkevi sporcuları arasında yapılan ayak topu/futbol maçına Bolu Halkevi Spor Şubesi’nin sporcuları da katılmış ve başarılı sonuç elde etmişlerdir.
- 18 Temmuz 1937’de Abant Gölü’nde tertip edilen spor toplantısına katılmış ve gölde birçok spor hareketleri yapmıştır. Bu toplantıya 4000’den fazla halk katılmış ve spor faaliyetlerini seyretmiştir.
- Abant Gölü’nde Bolu Halkevinin Spor Şubesi’nin çalışmalarına tahsis edilmek üzere 400 lira harcanarak bir spor kamp binası yapılmıştır.
- Düzce spor kulüplerinin daveti üzerine maç yapmak için bu şubenin koruması altında bulunan Yeşilova ve Abant Spor kulüpleri Düzce’ye gitmiş fakat aralarında ortaya çıkan ihtilaf dolayısı ile maç yapamayarak geri dönmüşlerdir.

⁸¹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1207 2 2-3

⁸² Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1207 2 2-2

⁸³ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 934 630 1-50

⁸⁴ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 13, cilt: 2, Ocak-Şubat, 1947, s.67.

⁸⁵ *CHP Halkevleri Ve Halkodaları 1932-1942*, Alaaddin Kral Basımevi Ankara, 1942, s.6.

⁸⁶ Polat, a.g.t., s.39

⁸⁷ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 982 808 1-67

- Yeşilova Spor Kulübü'nün daveti üzerine maç yapmak için Bolu'ya gelen Düzce Sönmez Spor Kulübü ile yapılan maçta Düzceliler mağlup olmuşlardır.
- Kış sporları için bölgede hazırlanan program dahilinde çalışmalara başlanmıştır.

Spor Şubesi özellikle ekonomik açıdan siyasi iradeye bağlıydı. 1936 yılında Bolu Halkevi'ne 380 lira ve Spor Şubesine 500 lira yardım yapılmıştı.⁸⁸ 1939 yılında Belediye bütçesinden parti ve Halkevleri için ayrılan miktar şöyle idi; Halkevine 400 lira ve Spor Şubesine 100 lira yardım.⁸⁹ Bu şubede öne çıkan spor dalının kayak sporu olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda Bolu'nun doğal şartlarının da belirleyici olduğunu söylemek mümkündür. Kayak sporu ile ilgili çalışmaların başlangıcı ile ilgili 28 Kasım 1945'te gönderilen bir yazıdan bilgi edinilebilmektedir. Yazıda; Genel Sekreterliğin yaptığı yardımlarla 1940 senesinden beri her yıl 15 günlük kayak kurslarının Bolu Halkevi tarafından açıldığı bilgisi yer almakta ve her kurs sonunda kurslarla ilgili olarak resimlerle birlikte Genel Sekreterliğe bilgi verildiği anlaşılmaktadır.⁹⁰

Kayak kurslarının yapılışı; mevsim başlangıcında bu spora hevesli ve kabiliyetli olan gençler öncelikle şehir civarında çalıştırılmaktadır. Bunlardan en kabiliyetlileri 15-20 kişilik bir grup oluşturularak kampta toplanılmaktadır. Bu kamp maddi imkanlara göre 10-15 gün civarında sürmektedir. Bu sürede uygulanan program için bölge birinciliğine hazırlanan gençler bölgede yapılan müsabakalar sonunda Uludağ'da yapılan garp grup müsabakalarına katılırlardı.⁹¹ İlk kayak kampı 1942 tarihinde Bolu Kaplıcaları'nda kurulmuştu. 14 kayakçının katıldığı bu kampta sürat, mukavemet, kapalı iniş karşılaşmaları yapıldı. İkinci kamp Gerede'de açılmış ve 43 kayakçı iştirak etmişti. Yapılan karşılaşma sonuçları şöyleydi; 10 km mukavemette 56 dakika ile Şeref Ertem, 2 km inişte 2.24 dakika ile birinci Seyfettin Erman, 1943'te 12 km mukavemet Taki Çayır 56.03 dakika ile birinci, 3 km süratte Hulusi Aras 3.16 dakika ile birinci oldu.⁹² Bolu Halkevi Spor Şubesi'nin Gerede'de açtığı bu kampın faaliyet raporu şöyledir;

Beden Terbiyesi Bolu Bölgesi ile Bolu Halkevi işbirliği ile işbirliği yaparak Gerede'de bölge kayak birincilikleri yarışmalarına hazırlanmak üzere 16 Ocak 1943'te Bolu Ortaokulu beden terbiyesi öğretmeni, Beden Terbiyesi Bolu Bölgesi as başkanı ve Halkevi Spor Şubesi başkanı Mehmet Can Yolaçın idaresinde on günlük bir kayak kampı açılmıştır. Bu kampa Bolu'dan 14 kayakçı iştirak etmişti. Kamp çalışmalarına Gerede kayakçıları da alınmak suretiyle programlı çalışmalarda bulunan kayakçıların sayısı otuzu bulmuştu. Kampın sonunda bölge kayak yarışmalarının yapılacağı gün başta hakem heyeti ve yarışmacılardan oluşan 25 kayakçı ile Bölge Beden Terbiyesi kaza kaymakamı, kaza mevki komutanı, parti, halkevi ve belediye başkanları, kalabalık bir halk kitlesi, vali, Beden Terbiyesi Bölge başkanı ile maiyetlerinde vilâyet erkanından bazı kişiler törene katıldı. Vali Ahmet Durmuş Evrendilek ve Bolu Halkevi başkan vekili Dr. Reşit Talimcioğlu kayakçıları teftiş ettikten sonra halkı selamladıktan sonra yarışma başladı. 2000 metrelik ve 240 rakımlık iniş, 12000 metrelik mukavemet müsabakaları halkın yakın alakaları ve tezahüratları devam etmişti. İniş müsabakalarında Halkevi Spor Şubesi'nden Hulusi Arat 3.16.1 ile birinci Bolu Gençlik Kulübü'nden 4.43 ile ikinci yine Bolu Gençlik Kulübü'nden Sabri Arabacı 5.5.8 ile üçüncü gelmişti. 12000 metre mukavemet yarışmalarında Bolu Spor Şubesi azası Taki Çayır 56.3 ile birinci, yine Spor Şubesi azalarından Hulusi Arat 59.55 ile ikinci, Gerede Spor Şubesi'nden Necmi Ulaş 1.1.40 ile üçüncü oldu. Yarışmalardan sonra 10 günlük kayak kampına

⁸⁸ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-34

⁸⁹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-24 , Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1 26

⁹⁰ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-13

⁹¹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-23

⁹² Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-22

iştirak eden, çalışmalarda büyüklerinden ayrılmayan ve kendisinden beklenilmeyen üstün başarılar gösteren küçük kayakçı Özcan Yolaç ile derece alanlara bölge başkanı⁹³ ve Halkevi başkanı vekili Dr. Reşit Talimcioğlu tarafından hediyeleri verildi. Her hafta Pazar günleri Bolu'dan 15 kilometre uzaklıkta bulunan Elmalık Köyü'ne kalabalık bir kafile hareket ederek akşama kadar kayak yapmakta ve bu kayak sporlarına bayan kayakçılar da katılmaktaydı. Bu kamplar Spor Şubesi'nin üye sayısının günden güne artmasında etkili olmakta idi.⁹⁴

1943 senesinden evvel kayak sporları için Beden Terbiyesi Bölgesi'ne ait biri Abant'ta diğeri de Gerede Esentepe'de mevcut olan iki dağcılık ve kayakçılık evi vardı ve her zaman Halkevi bu spor için söz konusu binalardan yararlanmıştı. Kış sporları Bölge Başkanlığı ile müştereken idare edilmekteydi. 1944 yılında Bölge Başkanlığı tarafından yüzlerce sporcuyla barındırarak büyüklükte olan bir bina yapılması ve bu binadan bahsi geçen yılda yararlanılması planlandı. Halkevinin kullanılabilir durumda 5 çift kayak ve kayak pabucu mevcut olmakla birlikte Bölge Başkanlığı'ndan malzeme konusunda da yardım almakta idi. 1944 yılına kadar Halkevinin Spor Şubesi üyelerinden 260 genç kayak öğrendi. Genel başvuruların içinden kampa davet edilenlerin sayısı yıllara göre değişmekteydi. 1942'de 14, 1943'te 16, 1944'te 15 kişi bu kamplara kabul edildi. Bu rakamlara Gerede Halkevi'nden gelen sporcular dahil değildir. Nitekim Gerede Halkevi'nden gelen sporcular ile birlikte Bolu kafilesi ile ve Bolu Halkevi öğretmeninin gözetimi altında çalışan bu sporcular 1943'te 20 1944'te 28 kayakçıdır. Gençlere kayak sporu kapsamında kayağın bakımı hakkında bilgi, düz yürüyüş ve dönüşler, düşme ve kalkma, çıkışlar, az meyilli arazide kayma, iz değiştirme, yerinde sıçrayarak dönüşler, kar sapanı, yamaç kayması, kar sapanı dönüşü ve duruşu, alakomalı dönüşler öğretilmekle birlikte içlerinden daha kabiliyetleri olanlara alakomalı kristiyanya, yamaç dibi ve diki kristiyanya gibi yöntemleri öğretilmekteydi.⁹⁵

Bolu ili kayak sporuna elverişli bir iklime ve coğrafi özelliğe sahipti. Bolu'da kayak sporunun gelişmesinde Halkevi'nin 1940 ve 1941'de açtığı kayak kamplarının etkili olduğunu belirtmek gerekir. Halkevinin çalışmaları spora olan ilgiyi arttırmış fakat spor için gerekli olan malzemenin temininin zorluğu sporun gelişmesinde özellikle kamplara katılan gençlerin malzemeleri temin etmesinin zorluğudur. Kayak sporu dönemin şartları dahilinde özellikle ekonomik açıdan zorluklar içinde yapılmaya çalışıldı. Nitekim 1944 yılında yapılması planlanan 25 ya da 30 kişilik kayak kampının masraflarını karşılamaya Halkevi bütçesi yetmedi. Halkevi başkanı Rıza Gökçesu Genel Sekreterliğe gönderdiği yazıda 500 liraya, 20 adet rüzgar ceketine ve kayak eldivenine ihtiyaç duyulduğu ifade etmekte idi.⁹⁶ Yazışmalardan anlaşıldığı üzere istenilen yardım Halkevi'ne ulaştırılamamıştı. Rıza Gökçesu merkeze gönderdiği bir diğer yazıda mevcut malzemenin tamir ettirildiği fakat halen iki çift ayakkabı ile dört adet rüzgar ceketine ihtiyaç olduğunu bildirilmekte idi. Bunun için 250 lira gerekliydi. Kamp 15 gün devam edecekti ve hava şartları ile karın durumuna göre Bolu'ya 8 km uzaklıktaki Seben Dağları'nda da çalışmalar yapılması planlanmaktaydı. Bölge Başkanlığı ile ortak yürütülen kamp çalışmalarında Halkevi'nin payına düşen masraf 1000 lira olup bahsi geçen malzeme bedeli ile 1250 liradır. Bu dönemde Spor Şubesi başkanı ve beden eğitimi öğretmeni Halit Timuçin'dir.⁹⁷ 1944'te 12 km mukavemette Hayrettin Demiralp 48 dakika ile birinci, 3 km süratte Necmi Ulaş 3.02 dakika ile birinci oldu.⁹⁸

1944 yılında Gerede'de bir kayak kursu açılmasına karar verilerek hazırlıklara başlandı.⁹⁹ 26 Ocak'tan itibaren Gerede'de 15 gün süren bir kayakçılık kursu açıldı. Kurs sonunda yapılan

⁹³ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-39

⁹⁴ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-40

⁹⁵ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-23

⁹⁶ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-35

⁹⁷ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-28

⁹⁸ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-22

⁹⁹ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 3, cilt: 1, Kasım-Aralık, 1944, s.35.

karşılaşmalarda derece alanlar hediyelerini aldı. Bolu'ya dönen kayakçılar bando ile karşılanarak onlar için verilen çaya katıldılar. Hava şartları uygun olduğu zamanlarda kayak sporu ile ilgilenilmekte olup uygun olmadığında da diğer spor dalları ile ilgilenilmekte idi.¹⁰⁰

18 Ocak 1945'te Bolu Halkevi kayak kursu için gönderilen 400 lira Halkevi başkanına Bolu Vilâyeti İdare Heyeti tarafından verildi.¹⁰¹ 1945 yılında açılacak olan kursa 25 kayakçı iştirak edecekti. Bu yüzden kayak ayakkabısı, rüzgar ceket, eldiven ve tozluk gibi malzemeler ve 1000 lira genel sekreterlikten yardım olarak istenilmekteydi.¹⁰² 25 kişinin katılacağı kursta kişi başı günlük kahvaltı, öğle ve akşam yemeği tutarı 200 kuruştur, yani 15 günlük kursun yiyecek parası 750 lira idi. Kamp Abant ve Gerede'de açılacağı için 150 lira ulaşım bedeli, kamp sonunda yapılacak yarışmalar için verilecek hediyeler, çalışmalara ait fotoğrafların masrafları ve ortaya çıkabilecek masraflar için de 100 lira gerekmektedir ve toplamda 1000 lira kursun gerçekleşmesi için önemli idi.¹⁰³ Bu kurs 1945 yılı için de Ocak ve Şubat ayları içerisinde 15 gün sürecek olan ve kazalardaki halkevi gençlerini kapsamı düşünülen bir kurstur. Kursun Abant'ta açılması planlanmaktaydı. 30 kişilik bir kurs planlanmakla birlikte civar köylerin gençlerinin katılımını sağlayacak tedbirlerin alınması da düşünülmekteydi. Yurda sağlam bünye ve karakterli gençler yetiştirme amacı güden Halkevinin, yukarıda da belirtildiği gibi, malzeme eksikliği vardı. Söz konusu yıla kadar Bölge Başkanlığı'nın malzemesinden istifade edilmiş fakat zaman içerisinde kırılan malzemeler olmuş buna rağmen yerine yenileri konulamamıştı. Kursları Halkevinin Spor Şubesi başkanı ve Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü'nün açtığı kayak kurslarından belgeli antrenör Halit Timuçin idare edecekti. Halkevi başkanı Yüksek Mimar Bedri Uçar Genel Sekreterliğe yazdığı yazıda il çapında yapılacak spor faaliyetleri için 1500 lira, 30 çift kayak ve kayak pabucuna ihtiyaç olduğunu tekrar ifade etme gereğini duymuştu.¹⁰⁴ Halkevi Spor Şubesi'nin 1944-1945 mevsimi kayak çalışma programı şöyleydi;¹⁰⁵

Saat 6.30-7.00: Kalkma ve temizlik

Saat 7.00-7.30: Sabah Cimmnastiği

Saat 7.30-8.00: Kahvaltı

Saat 8.00: Bayrak töreni ve çalışma yerine hareket

Saat 12.00: Kayak evine dönüş

Saat 12.30: Öğle yemeği

Saat 12.30-14.00: dinlenme

Saat 14.00-16.30: Çalışma

Saat 16.30: Kayak evine dönüş ve bayrak merasimi

Saat 19.00: Akşam yemeği

Saat 20.30-21.00: Nazari Ders (kayak bakımı, kar çeşitleri gibi)

Saat 21.00-22.00: Muhtelif oyunlar

Saat 22.00: Yatma

¹⁰⁰ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 4, cilt: 1, ocak-şubat, 1945, s.35.

¹⁰¹ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-15

¹⁰² Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-22

¹⁰³ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-23

¹⁰⁴ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-13

¹⁰⁵ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-25

Birinci gün: yürüyüş, dururken ve yürürken dönüşler, düşme ve kalkma, muhtelif çıkışlar (bu eğitim daha çok tekrar niteliğindedir)

İkinci gün: Düz inişler.

Üçüncü gün: Yamaç kayması

Dördüncü gün: İz değiştirme ve tek ayakla kayma

Beşinci gün: Kar sapanı, kar sapanı dönüşü ve dürüşü

Altıncı gün: Bir gün evvelki hareketlere devam

Yedinci gün: öğleden evvel bir küçük tur, öğleden sonra alakomalı dönüş

Sekizinci gün: alakomalı dönüşlere devam

Dokuzuncu gün: alakomalı kırıstiyana

Onuncu gün: yamaç dübü ve dükü kırıstiyana

Onbirinci gün: bastonlu dönüşler ve kırıstiyana

On ikinci gün: bütün gün devam edecek büyük tur.

On üçüncü gün: kayakla sıhhi imdat denemeleri, öğleden sonra dinlenme

On dördüncü gün: 12-18 km mukavemet yarışı (bölge birinciliği)

On beşinci gün: 3 km sürat ve kapılı iniş karşılaşması.

Gece ödül verilmesi.

Halkevi Spor Şubesi'nde gençler kayak sporu dışında başka spor dalları ile ilgilenilmekte idi. Spor Şubesi gençleri Beden Terbiyesi Gençlik Kulübü ile işbirliği yaparak spor çalışmalarını yapmaktaydı. 16 Nisan 1945 günü atletizm için teşvik karşılaşmaları yapılmış ve Halkevi Spor Şubesi'ne bağlı gençler önemli dereceler almışlardı.¹⁰⁶ Yine Beden Terbiyesi Müdürlüğü ile işbirliği yapılarak 18 Temmuz 1944'te Abant'ta yüzme karşılaşmaları düzenlendi. Halkevi'nin 27 Temmuz 1944'te düzenlediği futbol teşvik karşılaşması birincisine Halkevi salonunda törenle kupası verildi.¹⁰⁷ Spor kolu kayak, atletizm, güreş, futbol ve voleybol gibi çeşitli spor dalları ile ilgili olarak ilgi ve beğeni toplayan çalışmalar yaptı. Özellikle 1946 yılı için iş sporları ağırlıklı bir program da yapıldı.¹⁰⁸

3.4. Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi

Düşünce, bilgi, yeni teknik usuller ve hayat şartlarının ders şeklinde öğretilmesinin halk üzerindeki etkisini önemseyen CHP bu şubenin açılmasını destekledi. Öğretme, okutma ve vatandaş üzerinde odaklanma Halkevlerinin özünde vardı. Bu sebeple Halk Dershaneleri Ve Kurslar Şubesi;

- Türkçe okuma-yazma kursları
- Fizik, kimya, elektrik gibi fen ilimleri ile ilgili uygulamalı kurslar
- Günlük hayatın en önemli parçası olan meslek ve küçük zanaatla ilgili olarak mesleki kurslar

¹⁰⁶ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 5, cilt: 1, Mart-Nisan, 1945, s.35.

¹⁰⁷ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 1, cilt: 1, Temmuz-Ağustos 1944, s.51.

¹⁰⁸ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 6, cilt: 1, Kasım-Aralık, 1945, s.31.

- Güzel sanatlarla ilgili kurslar
- Yabancı dil kursları
- Okullarda ikmale kalan öğrenciler için yetiştirme kursları açıldı.¹⁰⁹

Bolu Halkevinin Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi de üç ay dil kursu ve Haziran ortalarından itibaren de haftada dört akşam olmak üzere musiki dersleri verirdi.¹¹⁰ Çağın gereklerinden olan makineleşmeye ayak uydurabilme için Bolu Halkevi tarafından Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi aracılığı ile motor kursları açıldı.¹¹¹ Mart 1933'te biri hiç bilmeyenler için diğeri de az bilenle için olan Fransızca, yabancı dil, kursu açıldı. Yine aynı tarihte Usul Defteri ve Hesabı Ticari Kursu açıldı. Haziran 1933'te kadınlara dikiş, biçki, el örgüsü gibi el sanatları kursu ve yine kadınlar için Uygulamalı Hayat Bilgisi Kursu açıldı. Bu kurs başladığından Eylül bitimine kadar sürmüştü. Kursun ilgi görmesi ile tekrar açılmasına karar verildi. Bu dönemde Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesinin 7'si kadın, 10'u erkek olmak üzere 17 üyesi vardı.¹¹²

3.5. Sosyal Yardım Şubesi

Sosyal Yardım Şubesinin amacı, halkevinin bulunduğu bölgede, hakiki surette yardıma muhtaç kimsesiz kadınlar, çocuklar, maluller, düşkün ihtiyarlar ve hastalar gibi vatandaşlar hakkında cemiyetin şefkat ve yardım duygularını uyandırmak ve yükseltmekti.¹¹³ Sosyal Yardım Şubesi bu doğrultuda ihtiyaç sahiplerine maddi ve manevi yardım etmek, dispanser veya gezici doktorlarla hastaların tedavisini yapmak, kimsesiz kadın ve çocuk ve ihtiyarlara yardım etmek, okullarda fakir ve çalışkan çocukların ihtiyaçlarını sağlayarak onları korumak, işsizler için iş olanaklarını araştırarak onlara iş olanakları sağlamak, sosyal yardım fikrini yaymak ve bu amaçla konferanslar düzenlemek, broşürler hazırlamak gibi görevleri üstlendi. Sosyal Yardımlaşma Şubesi amaç ve faaliyetleri kapsamında halkevinin diğer şubeleri ile işbirliği yaparak toplantılar, eğlenceler, geceler ve müsamereler de düzenledi. Tüm bunlardan elde edilen kazanç şubenin yardımlaşma faaliyetleri için kullanılıyordu.¹¹⁴ Halkevi içinde sağlık hizmeti verebilmek için muayenehane kurabilen sayılı Halkevlerinden biri de Bolu Halkevi oldu.¹¹⁵

Bolu Halkevi Sosyal Yardım Şubesi bahsi geçen amaçlar doğrultusunda faaliyet gösterdi. 1944 yılında şube tarafından Ankara'ya öğrenim için giden fakir bir çocuğa yol masrafları için yardım yapıldı. Yine aynı yıl 1944 depreminde evleri yıkılan fakirlere para ve çivi yardımı yapıldı. Temmuz ayında Halkevi salonunda yardımseverler bir aile toplantısı gerçekleştirdi.¹¹⁶ Ayrıca müracaatta bulunan vatandaşlara para yardımı yapıldı.¹¹⁷ 1944 yılı sonunda yılbaşında Sosyal Yardım Şubesi yararına bir balo düzenlendi. Bir nişan merasimi yapıldı ve bu toplantılara milli sazlar eşlik etti ve oda müziği dinlendi.¹¹⁸

1945 yılında Bolu Kız Enstitüsüne ilçe, bucak ve köylerden gelen öğrenciler için bir pansiyon açıldı.¹¹⁹ İhtiyacı olanlara ilaç ve para yardımı dışında birçok vatandaşın muayenesi de

¹⁰⁹ CHP Halkevleri ve Halkodaları 1932-1942, s.9.

¹¹⁰ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 982 808 1-162

¹¹¹ Kara, a.g.e., s.105.

¹¹² Polat, a.g.t., s.83.

¹¹³ Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, s. 19.

¹¹⁴ Polat, a.g.t. s.40.

¹¹⁵ Kara, a.g.e., s.102.

¹¹⁶ Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 1, cilt: 1, Temmuz-Ağustos 1944, s.51.

¹¹⁷ Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 2, cilt: 1, Eylül-Ekim, 29 Ekim 1944, s.67., Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 3, cilt: 1, Kasım-Aralık, 1944, s.35.

¹¹⁸ Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 3, cilt: 1, Kasım-Aralık, 1944, s.35.

¹¹⁹ Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 4, cilt: 1, ocak-şubat, 1945, s.35.

yapılmıştı.¹²⁰ Muhtaçlara para ve aynî yardımda bulunuldu. Üniversitede okuyan Bolulu yedi öğrenciye para yardımı yapıldı. Yine üniversiteli fakir bir gence de palto alındı. 7 Mart 1945 Cumartesi akşamı Sosyal Yardım Şubesi yararına bir balo yapıldı ve 26 Mart'ta da Halkevinin Sosyal Yardım Şubesi başkanı olan ve aynı zamanda Nafia Müdürü görevi bulunan şehirden ayrılmasına binaen bir çaylı toplantı yapıldı.¹²¹ 1945 yılının ilk yedi ayında sosyal yardım kolu 33 ihtiyaç sahibine toplamda 350 lira para yardımında bulundu. Yükseköğrenim yapan Bolulu gençlere 120 lira gönderildi. Şube, enstitü pansiyonu için 2000 liradan fazla masraf yaparak 16 öğrencinin yiyeceği, yatacağı ve öğrenim malzemesini karşıladı.¹²²

Yıl sonlarında bu şube tarafından yardım geceleri düzenlenirdi. 1945 yılı sonunda yılbaşı gecesinde Sosyal Yardım Şubesi tarafından bir balo düzenlendi.¹²³ Fakir kızların enstitüye devamlarını sağlamak amacı ile işletilen pansiyon kadrosu söz konusu yılda 25'e çıkarıldı. Ayrıca bir önceki yıl açılan erkek sanat okulu pansiyonuna da para yardımı yapıldı. Bolu tarihinin ikinci kısmı da hazırlandı. 8.9.1946 günü sosyal yardım şubesi yararına yağlı pehlivan güreşi tertip edildi. Halkevinde amatör gençler tarafından bir konser verildi.¹²⁴

Bolu'da CHP Teşkilatının ilgisi, Bolu Halkevi Sosyal Yardım Şubesinin girişimleri ve Halkevlerinin yardımı ile Okuyan Bolulu Gençlere Yardım Derneği adlı bir cemiyet kuruldu. Bu cemiyetin İstanbul'daki temsilciliği gelir temini için İstanbul'da bir Bolu-Abant gecesi düzenledi. 26 Nisan 1947 gecesi Maksim Salonlarında yapılacak olan geceye Bolu Halkeviden 11, Düzce Halkeviden 8, Gerede Halkeviden 5, Mudurnu Halkeviden 6, Göynük Halkeviden 5 kişi olmak üzere 35 kişilik bir mahalli oyun ve sazlar grubu oluşturularak gönderildi. Bu ekibin bütün masrafları halkevi tarafından karşılandı. Yapılacak gece ardından Eminönü Halkevi salonlarında Bolu Folkloru adı ile bir gösteri hazırlandı.¹²⁵

3.6. Kütüphane ve Yayın Şubesi

Halka kitap okuma sevgisi kazandırmak, kahvehanelerde boş geçirilen zamanı kütüphanede kitap okuyarak değerlendirmeyi tercih eden bir anlayışı halka aşlamak, halkın kültürel birikimine katkı sağlamak ve toplumun kültürel seviyesini yükseltmek amacı ile halkevlerinin ilk teşkilatlandırılan biri de Kütüphane ve Yayın Şubesi oldu. Her halkevi bir kütüphane açtı, şehirlerdeki mevcut kütüphaneler ile işbirliği yaptı, kahvehane sahipleri ile anlaşarak kahvehanelerde okuma köşeleri açılması için çalışmalarında bulundu. Bu kütüphanelerden halkın her kesimi yararlandı. Kütüphaneye devlet dairelerinden, dil ve tarih topluluklarından, CHP Genel Sekreterliğinden, vatandaşların bağışları ve satın alma yolu ile kitap temin edildi. Kütüphanelerde halkın zihinsel ve ruhsal gelişimini sağlayan, Cumhuriyetin ilkeleri anlatan ve destekleyen yayınlar bulunuyordu. Bolu Halkevinin Kütüphane ve Yayın Şubesi bahsi geçen konular çerçevesinde faaliyetlerini yürüttü.¹²⁶

Bolu Halkevi başkanı, ki aynı zamanda CHP Bolu Vilâyeti İdare Heyeti başkanıydı, Rıza Gökçesu 16 Ekim 1943 yılında CHP Genel Sekreterliğine gönderdiği yazıda halkevi kütüphanesinin yetersizliğinden bahsederek bu konunun evveliyatı ile ilgili de bilgi vermektedir. Bolu Maarif kütüphanesinin köhne bir binada hizmet vermeye çalıştığı buna binaen 1933 yılında halkevinin daveti ile halkevi kütüphanesinde hizmet vermeye başladığını ifade eden Gökçesu; zaman içerisinde kitap sayısının artmasıyla birlikte ilave kitaplıklar yaptırıldığı fakat mevcut

¹²⁰ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 4, cilt: 1, ocak-şubat, 1945, s.35.

¹²¹ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 5, cilt: 1, Mart-Nisan, 1945, s.35.

¹²² *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 6, cilt: 1, Kasım-Aralık, 1945, s.31.

¹²³ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 4, cilt: 1, ocak-şubat, 1945, s.35.

¹²⁴ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 11, cilt:2, Eylül-Ekim, 1946, s.35.

¹²⁵ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 13, cilt: 2, Ocak-Şubat, 1947, s.67.

¹²⁶ Polat, a.g.t., s.44-45.

dolapların gidererek artan ihtiyacı karşılayamadığını ve yenilerinin yapılmasının gerekliliğinden bahsederek bu konuda yardım talep etmektedir.¹²⁷ Bolu Maarif kütüphanesinde hizmet veren halkevi kütüphanesi maarif memurlarınca idare edilmekteydi. Halkevinin kitaplarına ayrı dolaplar tahsis edilmiş ve ayrı ayrı kayıtları tutulmuştu. Tek bir defterde topluca değil edebiyat, tarih gibi konularına göre ayrı ayrı defterlere kaydolunmuşlardı. Aslında bu defterler merkezin istediği nitelikten de uzaktı.¹²⁸

1944 yılının Temmuz ayında Halkevi kütüphanesinde tasnif çalışmalarına başlandı.¹²⁹ Eylül ve Ekim aylarına gelindiğinde tasnif çalışmaları biti ve kütüphane de hizmete başlandı.¹³⁰ Bolu Halkevi 1945 yılının Ocak ayında Halkevi kütüphanesinde küçük bir salon düzenlenerek Şubat ayı başından itibaren okuyucuların hizmetine açıldı.¹³¹ Bolu’da 1944-1945 yıllarında Halkevlerine ait faal olarak şehir merkezinde 2 köylerde 1 kitaplık vardı.¹³² Temmuz 1944’te bu şube bir şiir kitabı yayınladı. Yazılmakta olan Bolu Tarihinin ikinci kısmı da Eylül 1946’da tamamlandı.¹³³ 1944 yılında hükümetten parasız olarak verilen 80, satın alınan 190, bağış ile gelen 75 kitapla birlikte 345 kitap daha eklendi. Böylece Türk harfleri ile 2279, Arap harfleri ile 270, yabancı dilde 41 ve toplamda 2590 kitap vardı.¹³⁴

Kütüphane ve Yayın Şubesi öncülüğünde 1944 yılında Abant Dergisi yayınlanmaya başlandı. İki ayda bir yayınlanan derginin baskısı vilâyet basımevinde yapılmaktaydı. Bolu Halkevi başkanı Ali Rıza Gökçesu derginin ilk sayısında Abant Dergisi’nin amacını “*Dergimizin vazifesi, Parti programı içinde Halkevi gayelerini dile getirmek suretiyle memleket kültürüne hizmet*” şeklinde ifade etmiştir.¹³⁵ Dergide diğer Halkevi dergilerinde olduğu gibi yöresel unsurlar daha fazla yer tuttuğundan bölgenin kültürü hakkında önemli bilgiler vermektedir.¹³⁶ 26 Nisan 1946 tarihinde Halkevi salonunda Halkevi İdare Kurulu Heyeti, il ve ilçe Milli Eğitim mensupları ile çeşitli okullardan gelen öğretmenlerin de katıldığı bir kültür toplantısı yapıldı. Bu toplantıda eğitimle ilgili Milli Eğitim mensuplarının hazırladığı on yıllık milli eğitim programı sunuldu. Toplantıda Bolu Halkevi’nin dergisi Abant Dergisi’nin de 60-65 sayfa olarak yayınlanması planlandı. Bolu’ya ait resimlerin de dergide yer almasına çalışıldı. Her sayıda düzenli olarak; Konuşma “Başyazı”, Güzel Bolu Köşesi “Bolu’nun Turistik ve Ekonomik Bakımdan Tanıtılması”, Dil-Edebiyat, Sosyoloji Köşesi, Güzel Sanatlar, Konferanslar-Makaleler, Spor Köşesi, Hikaye, Kadın-Ev, Halkevi Çalışmaları bölümleri yer aldı.¹³⁷

Kütüphane ve Yayın Şubesi bir taraftan Abant Dergisi’ni çıkarmakla meşgulken diğer taraftan da yeni taşınılan binada kütüphanenin tasnifini yaparak hizmete açma çalışmalarını sürdürdü. Kütüphanenin 5000’e yakın kitabı ayrıca sicil defterine kaydedildi. Abant dergisi uzun zaman kağıt temin etme sıkıntısı yaşanmasına ve dergide yayınlanacak yazı bulmakta zorlanılmasına rağmen her sayısında daha da gelişerek yayınlandı. Bolu’nun tarihi, kültürü, güzel

¹²⁷ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1044 1012 2-17

¹²⁸ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 628 67 1-63

¹²⁹ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 1, cilt: 1, Temmuz-Ağustos 1944, s.51.

¹³⁰ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 2, cilt: 1, Eylül-Ekim, 29 Ekim 1944, s.67.

¹³¹ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 4, cilt: 1, Ocak-Şubat, 1945, s.35.

¹³² *Milli Eğitim, Genel Kitaplıklar ve Müzeler ile Halkevleri, Odaları ve Okuma Odaları Kitaplıkları İstatistikleri 1944-1945*, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet İstatistik Genel Müdürlüğü, Yayın no:273, Ankara, 1947, s. 3.

¹³³ Polat, a.g.t., s.89-90.

¹³⁴ *Milli Eğitim, Genel Kitaplıklar ve Müzeler İle, Halkevleri, Odaları ve Okuma Odaları Kitaplıkları İstatistikleri 1943-1944*, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet İstatistik Genel Müdürlüğü, Yayın no:249, Ankara, 1946, s. 14.

¹³⁵ Ali Rıza Gökçesu, ABANT Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 1, cilt: 1, Temmuz-Ağustos 1944, s. 14.

¹³⁶ Yeliz Okay, "Bolu Halkevi Dergisi Abant’ın Halkbilim Açısından İncelenmesi", *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, cilt 2, sayı 4 Aralık 2011, s. 112.

¹³⁷ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 7, cilt: 2, Ocak-Şubat, 1946, s.67.

sanatları ve turistik yerlerini tüm yurda tanıtma amacı güden dergi aynı zamanda Bolu/Memleket için faydalı eserler verme gibi ana prensipleri vardı.¹³⁸

3.7. Ar Kolu/Güzel Sanatlar Şubesi

Batılılaşma yolunda atılan kurumsal adımlardan sonra yeni ve batılı bir toplum inşa etmek isteyen düşünce bunun sanatsal açıdan da gerçekleşmesinin gerekliliğinin farkında idi. CHP halkın terbiye ve yükselmesinin güzel sanatlar ile gerçekleşebileceği inancında idi.¹³⁹ Halkevlerinin Güzel Sanatlar Şubesi bu açıdan önemsenen kuruluşlardan biri oldu. Bu şube resim, heykeltçilik, müzik ve mimarlık gibi güzel sanatların çeşitli dallarında faaliyet göstererek halkın bu alanlara olan ilgi ve sevgisi arttırmak hatta halka güzel sanatlar sevgisini aşılarmayı amaçladı. Bu sebeple alanında uzman kişilerce kurslar açıldı ve özellikle yetenekli olanları eğitime önem gösterilerek bu yetenekler vatana mal edilmeye çalışıldı. Güzel sanatlar Şubesi'nin batı müziğinin gelişmesine önem verdiği hatta buna önemli bir katkıda bulunduğu söylenebilir. Batı tekniğine göre Türk müziğinin gelişimine de önem verildi. Halk türkülerinin derlenmesine, milli oyunların gelişmesi ve teşvikine, bu oyunların yöresel kıyafetleri, sözleri, türkeleri ve şekilleri ile oynanmasına ve bunların gösterilmesine çalışıldı. Şubelerin bir diğer faaliyet alanı da korolar, bandolar ve orkestralar kurmak oldu. Halkın ulusal marşları öğrenmesi ve söylemesi, yerel dansların yanında batılı dansları da öğretilmesi, milli öğelerin ön plana çıktığı resim yapma anlayışının geliştirilmesi, modern mimari tarzın benimsenmesi ve yaygınlaştırılması için kurslar, sergiler açılması, halk oyunlarının oynanması ve gösterilmesi, müzik dinletilmesi için radyo ve gramafon temin edilmesi gibi çalışmalar yapıldı.¹⁴⁰

Bolu Halkevi'nin Güzel Sanatlar Şubesi de kuruluş amacına yönelik faaliyetlerde bulunmuştur. Örneğin 12 kişilik bir şehir bandosu kursu açılarak kursa katılanlar Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına hazır hale getirildi. Bando ve mandolin kursları devam ettirildi. Müzik ekibi balo toplantılarına ar komitesinin ve toplantılara eşlik etti.¹⁴¹ Ayrıca Halkevinde yapılan aile toplantısına Güzel Sanatlar Şubesinin milli saz ve caz ekipleri de iştirak ediyordu.¹⁴² Bando takımında yetiştirilmeye başlanan gençler toplantılara katılabilecek seviyeye geldiğinde tatil günlerindeki bayrak çekme merasimini bu gençler yapmakta idi. Caz ve saz ekipleri de tüm toplantılara katılabilecek seviyeye gelmişti.¹⁴³ Her dönem müzik çalışmaları yoğun olarak devam eden şube yeni yetiştirilen bando öğrencilerini toplantılarda görevlendirerek halkın beğenisine sunuyordu. Gençlerin yetiştirilmesinin ardından milli sazlar eşliğinde halk türkülerinden oluşan konserler tertipliyordu.¹⁴⁴

3.8. Köycülük Şubesi

Köycülük Şubesinin Cumhuriyet'in kurulduğu dönem şartlarının gereği olarak teşkilatlandırıldığını söylemek yanlış olmaz. 1930 yıllarda ve bundan sonraki uzun bir dönemde de Türkiye Cumhuriyeti'nin en önemli halk kitlesi köylerde yaşıyordu. Dolayısıyla halkevlerinin kuruluş ideolojisine uygun olarak bir toplumun inşası bu kitle göz ardı edilerek gerçekleştirilemezdi. Bu şube faaliyette bulunduğu bölgelerde özellikle merkeze yakın köylerin halkevi faaliyetlerine katılması ve hizmetlerinden yararlanmasına çalışmıştır. Diğer şubeler ile de işbirliği yaparak köylerin sorunlarının çözümü, eğitimi ve geliştirilmesi için çalışmıştır. Köylerde satış kooperatiflerinin kurulmasına öncülük ederek örgütlenme bilincinin gelişmesine de katkıda

¹³⁸ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 6, cilt: 1, Kasım-Aralık, 1945, s.31.

¹³⁹ CHP Halkevleri ve Halkodaları 1932-1942, s. 5.

¹⁴⁰ Polat, a.g.t., s.34-36.

¹⁴¹ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 2, cilt: 1, Eylül-Ekim, 29 Ekim 1944, s.67.

¹⁴² *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 3, cilt: 1, Kasım-Aralık, 1944, s.35.

¹⁴³ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 4, cilt: 1, Ocak-Şubat, 1945, s.35.

¹⁴⁴ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 5, cilt: 1, Mart-Nisan, 1945, s.35.

bulunmuştu. Köylü ve şehirli arasındaki bağları da geliştirmeyi amaçlayan şube köy gezileri düzenler, mevsim şartlarının elverişli olduğu dönemlerde köylerde bayramlar, temsiller ve törenler yapılırdı. Köylerin su ve okul gibi problemlerine çözüm üretmeye çalışır, köylünün ayağına doktorlar getirerek sağlık kontrolleri yapılmasını sağladı.¹⁴⁵

Bolu Halkevinin Köycülük Şubesi de kuruluş amacına uygun olarak faaliyet göstermişti. Spor Şubesi ile işbirliği yaparak köy gezileri düzenlendi.¹⁴⁶ 2 Ocak 1946'da Akçakoca'ya Halkevliler tanışma gezisi düzenlendi. 50 kişinin katıldığı bu gezi ile ilgili izlenimler Halkevi dergisinde yayımlandı.¹⁴⁷

Köycülük Şubesinin amacı köylünün her derdine çare aramak, köylü ile el ve gönül birliği yapmak, köylü ile fikir birliği yapmak ve köylü ile candan ilgilenmek olarak ifade edilmiştir.¹⁴⁸ bu şube ilk faaliyetleri yakın köylere yönelik olarak gerçekleştirdi. Bunlar; Aşağısoku, Yukarısoku, Dodurga, Salıbeyler, Sarıcalar, Pirahmatlar, Alpagut, Çakmaklar, Alpagutbey, Kürçüler, Karamanlar, Civril, Kılıçarslan, Paşaköy, Sandallar, Ösenek, Seyitköy, Çanşerik, Doğanç, Sultanbey, Sultan, Hızışhler, Berkkebir, Yozgat, Değirmenözü, Örencik, Ilıcakınık, Okçular ve Taşoluk köyleriydi. Şube üyeleri onar kişilik gruplar halinde bu köylere düzenli olarak dolaşmakta, köylerin sağlık ve sosyal durumlarını inceleyerek varsa sorunlara çözüm üretmeye çalışmakta idi. köylerin ve köylülerin genel ihtiyaçları belirlenmeye çalışılmakta idi. köylerde köy evleri yapılması için girişimlerde bulunulmakta, köylüler ile işbirliği yapılarak köy evleri açılmakta idi. 1933'te Çakmaklar, Sarıcalar ve Bey köylerinde köy evleri yapıldı. Diğer köylerde yapılabilmesi için de harekete geçildi. Köy muhtarları için Halkevi ile ilgili bilgilendirmek amaçlı kurslar açıldı ve Halkevine bağlı köy muhtarları katılmakla zorunlu tutuldu. Bu dönemde adı geçen şubenin 153 erkek üyesi vardı.¹⁴⁹

Sonuç

Halkevleri ve Bolu Halkevi kuruluş amaçları doğrultusunda Cumhuriyetin ve ilkelerinin benimsenip gelişmesi için çalıştı. Bolu Halkevi açılan Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi, Temsil Şubesi, Kütüphane ve Yayın Şubesi, Spor Şubesi, Köycülük Şubesi, Güzel Sanatlar Şubesi, Sosyal Yardım Şubesi, Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi ile kuruluş felsefesine bağlı olarak faaliyet gösterdi. Adı geçen şubelerin faaliyetleri Bolu ve yörenin tarihinde sosyal, kültürel ve ekonomik açılarından bir Cumhuriyet Şehri kimliği oluşmasında etkili oldu. Edebiyat, sanat, spor gibi alanlarda yürütülen faaliyetler ile toplumun ihtiyacı olan Cumhuriyet'in edebiyatçı, sanatçı ve sporcu şahsiyetlerini yetiştirdi. Bugünkü Bolu'nun sosyo-kültürel yapısının oluşmasında Bolu Halkevinin çalışmaları ile yoğrulmuş vatandaşlar rol aldı. Çalışmamızda Bolu Halkevinin ve şubelerinin işleyişi incelenerek Cumhuriyet şehri Bolu'nun oluşmasındaki etkisi vurgulandı. Çok partili hayata geçilmesi ile DP iktidarı Halkevlerini bir önceki siyasi anlayış olan CHP'nin kuruluşu olması ve CHP'nin bu kuruluşlar aracılığı ile halkı DP karşı örgütleyebileceği düşüncesi, Halkevlerinin sonunu getirdi. 8 Ağustos 1951'de 5830 sayılı yasa ile Halkevleri kapatıldı. Böylece Bolu Halkevi ve bir toplumu Cumhuriyetin hedefi doğrultusunda inşa etme amacı son buldu. DP iktidarından sonra 1960'ta yeniden açılması kararı alınan Halkevleri kendisinden beklenen ve daha önce yakalamış olduğu başarıyı sağlayamadığı için önemini kaybetmiştir. Bolu Halkevi de tekrar açılmış fakat diğerleri gibi amacının dışında ve başarısız faaliyetleri ile zaman içerisinde önemini yitirmiştir.

¹⁴⁵ Polat, a.g.t., .s.46

¹⁴⁶ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 2, cilt: 1, Eylül-Ekim, 29 Ekim 1944, s.67.

¹⁴⁷ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 7, cilt: 2, Ocak-Şubat, 1946, s.67.

¹⁴⁸ *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 9, cilt: 2, Mayıs-Haziran, 1946, s.33.

¹⁴⁹ Polat, a.g.t., s.83-84.

KAYNAKÇA**Arşiv Belgeleri**

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 934 6301-143, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 934 630 1-118, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 934 630 1-110, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 934 630 1-100, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1036 984 1-53, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 934 6301-143, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 934 630 1-118, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 934 630 1-110 , Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 934 630 1-100, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1036 984 1-53, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-7, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-3, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1036 984 1-49, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-5, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-6, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 982 808 1-162, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1036 984 1-53, , Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1036 984 1-54, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1036 984 1-57, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1036 984 1-56, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1053 1042 1-15, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1142 7 28, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1142 7 17, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1142 7 17, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1142 7 5, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 919 580 2 41, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 919 580 2-42, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 919 580 2-44, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 982 808 1-66, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1207 2 2-18, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1207 2 2-16, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1207 2 2-13, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1207 2 2 10, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1207 2 2-3, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1207 2 2-2, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 934 630 1-50, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 982 808 1-67, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-34, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1-24 , , Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1479 36 1 26, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-13, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-23, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-22 , Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-39, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-40, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-23, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-35, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-28, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-22, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-15, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-22, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-23, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-13, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1101 22 1-25, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 982 808 1-162, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 1044 1012 2-17, Fon Kodu: 490 1 0 0 Yer No: 628 67 1-63

Dergiler

Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 1, cilt: 1, Temmuz-Ağustos 1944.
Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 2, cilt: 1, Eylül-Ekim, 29 Ekim 1944.
Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 3, cilt: 1, Kasım-Aralık, 1944.
Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 4, cilt: 1, Ocak-Şubat, 1945.
Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 5, cilt: 1, Mart-Nisan, 1945.
Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 6, cilt: 1, Kasım-Aralık, 1945.
Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 7, cilt: 2, Ocak-Şubat, 1946.
Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 9, cilt: 2, Mayıs-Haziran, 1946.
Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 10, cilt: 2, Temmuz-Ağustos, 1946.
Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 11, cilt:2, Eylül-Ekim, 1946.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
 Volume 9/4 Spring 2014

Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 12, cilt: 2, Kasım-Aralık, 1946.

Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi, sayı: 13, cilt: 2, Ocak-Şubat, 1947.

Kitap, Makale ve Tezler

ARIKAN, Zeki, "Halkevlerinin Kuruluşu ve Tarihsel İşlevi", OTAM (Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi), cilt 6, sayı 23, ss. 261-281.

CHP Halkevleri ve Halkodaları 1932-1942, Alaaddin Kral Basımevi Ankara, 1942.

Cumhuriyet Halk Partisi Halkevleri Talimatnamesi, Ankara, Hâkimiyet-i Milliye Matbaası, 1932.

Cumhuriyet Halk Partisi Halkodaları Talimatnamesi, Ankara, Ulus Basımevi, 1939.

Cumhuriyet Halk Partisi Halkevleri 1940, Ankara, Ulusal Matbaa, 1940.

Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, Ankara, Zerbamat Matbaası, 1940.

DANIŞMAN, Ahmet Zuhuri, Üskübi Harabeleri (Prusias Ad Haypium), Bolu, Bolu Vilâyet Matbaası, 1934.

GÖKÇESU, Ali Rıza, "Çıkarken", *Abant Bolu Halkevi Kültür Dergisi*, sayı: 1, cilt: 1, Temmuz-Ağustos 1944, s. 3.

GÜNEŞ, Günver, GÜNEŞ, Müslime, Cumhuriyet Döneminde Manisa'nın Sosyo-Kültürel Yaşamında Halkevi'nin Yeri ve Önemi, ÇTTAD, VI/15, (2007/Güz), ss. 55-72.

KARA, Adem, Cumhuriyet Döneminde Kalkınmanın Mihenk Taşı Halkevleri 1932-1951, Ankara, 24 Saat Yayıncılık, 2006.

Milli Eğitim, Genel Kitaplıklar ve Müzeler ile Halkevleri, Odaları ve Okuma Odaları Kitaplıkları İstatistikleri 1944-1945, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet İstatistik Genel Müdürlüğü, Yayın no:273, Ankara, 1947.

Milli Eğitim, Genel Kitaplıklar Ve Müzeler İle, Halkevleri, Odaları ve Okuma Odaları Kitaplıkları İstatistikleri 1943-1944, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet İstatistik Genel Müdürlüğü, Yayın no:249, Ankara, 1946.

POLAT, Ceyhan, *Halkevlerinden Bir Kesit Bolu Halkevi (1932-1969)*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2010).

OKAY, Yeliz, "Bolu Halkevi Dergisi Abant'ın Halkbilim Açısından İncelenmesi", *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, cilt 2, sayı 4 Aralık 2011, ss. 96-113.

ÖZSARI, Mustafa, *Ege Bölgesi Halkevleri, Edebi ve Kültürel Çalışmalar*, İstanbul, Asi Kitap Yayınları, 2009.

TEKDURMAZ, Başak, Balıkesir Halkevi ve Kaynak Dergisi'nin Sistemik İndeksi, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2004).

TOKSOY, Nurcan, "Türk İnkılabında Milli Kültürün Yeri ve Halkevi Çalışmaları/ The Place Of The National Culture In The Turkish Revolution and The Community Center" Works, *TURKISH STUDIES-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, Volume 2 Issue 1, 2007, www.turkishstudies.net, DOI Number: 10.7827/TurkishStudies.38, p. 124-161.

ZEYREK, Şerafettin, *Türkiye'de Halkevleri ve Halk Odaları*, Ankara, Anı Yayıncılık, 2006.